

MADEN HAKKINI DEVİR SÖZLEŞMESİ İLE RÖDÖVANS SÖZLEŞMESİ ARASINDAKİ AYIRIM

Kemal ERDOĞAN*

ÖZET

Tarım ve madencilik, ekonominin iki temel ham madde üreten sektörleri kapsamındadır. Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan madenlerin işletilebilmesi için, maden ruhsatına sahip olmak gerekir. Kanun ve/veya maden ruhsatından madenci lehine doğan hak ve yükümlülükler topluluğu maden hakkı olarak isimlendirilmektedir. Maden hakkına sahip olan kişi, maden sahasını bizzat işletebileceği gibi; sahip olduğu hakkın kullanımını rödövens sözleşmesiyle bir üçüncü kişiye de bırakabilir. Diğer taraftan, madencinin hakkını, maden hakkını devir sözleşmesiyle bir üçüncü kişiye devredebilmesi de mümkündür. Ancak, birbirinden farklı olan bu iki sözleşme teori ve uygulamada karıştırılmaktadır. Bu nedenle, çalışmamızda söz konusu iki sözleşmenin arasındaki sınırın tespiti amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Rödövens Sözleşmesi, Maden Hakkını Devir Sözleşmesi, Maden Hakkı, Maden Ruhsatı, Madencilik Sektörü.

THE DISTINCTION BETWEEN TRANSFER CONTRACT OF MINING RIGHTS AND ROYALTY CONTRACT

ABSTRACT

Agriculture and mining are two basic sectors of the economy that are producing raw materials. It is necessary to have a mining license in order to work out ores which are fully owned by the state. The community of rights and obligations arising from the law and / or the mining license in miner's favour are called mineral rights. The person who has the mineral rights may work out ores personally or can also leave the use of the mineral rights to a third party with a royalty contract. On the other hand, it is possible that the mineral rights can be transferred to a third party by mineral rights transfer contract. However, these two different contracts are intermingled in theory and practice. For this reason, it is aimed to determine the boundary between these two contracts in this study.

Keywords: Royalty Contract, Mineral Rights Transfer Contract, Mineral Rights, Mining License, Mining Sector.

* **Arş. Gör.,** Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı Araştırma Görevlisi **E-Posta:** kemalerdogan007@gmail.com

Yayın Kuruluna Ulaştığı Tarih : 05/10/2017

Yayınlanmasının Uygun Görüldüğü Tarih: 10/09/2018

I. GİRİŞ

Maden hakkını devir sözleşmesi ile rödövens sözleşmesi, birbirinden farklı iki sözleşmedir¹. Ancak, maden ruhsatının devri amacıyla uygulamada rödövens sözleşmesinin de kullanıldığını görmek mümkündür². Bu durum, birbirinden farklı olan iki sözleşme arasındaki ayırımı zedelemektedir. Hâl böyle olunca, öğreti ve yargı kararlarında maden hakkının devri amacıyla yapılan rödövens sözleşmelerinin hukukî nitelmesi konusunda farklı görüşler ortaya çıkmıştır. Bu gibi durumlarda, rödövens sözleşmesinin maden hakkını devir sözleşmesi için aranan geçerlilik şekline uygun olarak yapılması hâlinde, maden siciline yapılacak tescil için hukukî sebep olabileceği genel olarak kabul edilmiştir. Buna karşılık, maden hakkını devir sözleşmesinin şekline uygun olarak yapılmayan veya içerisinde ruhsatın rödövensçiyaya (rödövens verene) devredilebileceği yönünde hüküm bulunmayan rödövens sözleşmelerinin maden hakkının maden siciline tescili için hukukî sebep teşkil etmesi mümkün değildir³.

¹ 20.HD. 30.3.2016, E.2016/1885 K.2016/3689, “...*Dava, maden ruhsatı devir sözleşmesinden doğan alacak istemine ilişkindir. ... Dosya kapsamından, taraflar arasındaki uyumsuzluğun madenin işletmesinin devri niteliğindeki sözleşmeye aykırılık gereğince alacak-tazminat talebine dair olduğu, taraflar arasında kira ilişkisi ve kira ilişkisinden (yani rödövens sözleşmesinden) kaynaklanan alacak ve tazminat talebinin bulunmadığı anlaşılmaktadır. Buna göre, tarafların (şirket) tacir olduğu ve uyumsuzluğun da her iki tarafın ticari işletmesiyle ilgili olduğu anlaşıldığından, ticari dava niteliğinde olan uyumsuzluğun asliye ticaret mahkemesinde görülüp sonuçlandırılması gerekmektedir. ...*” (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 23.09.2017). Bu Yargıtay kararında, uyumsuzluğun rödövens sözleşmesinden kaynaklanması hâlinde görevli mahkemenin sulh hukuk mahkemesi olacağı; buna karşılık, olayda maden hakkını devir sözleşmesinin bulunması nedeniyle, kural olarak asliye hukuk mahkemesinin (ticarî dava söz konusu olduğu için asliye ticaret mahkemesinin) görevli olduğuna dikkat çekilmiştir. Diğer bir deyişle, söz konusu karar, maden hakkını devir sözleşmesi ile rödövens sözleşmesinin farkına işaret etmektedir.

² Gerçekten, bazı Yargıtay kararlarında (11.HD. 21.2.2000, E.2000/154 K.2000/1269, (Mustafa **Topaloğlu**, Maden Hukuku (5995 Sayılı Kanunla Değişik Maden Kanunu ve İlgili Mevzuat), Adana 2011, s. 38)) da, rödövens sözleşmesi maden ruhsatının devrine hukukî sebep olarak kabul edilerek maden ruhsatının tesciline karar verildiği görülmektedir. Yine, Yargıtay’ın rödövens sözleşmesinin feshinin veya geçersizliğinin doğrudan ruhsatın devrine etki ettiği yönünde kararları da görülmektedir. Bkz., 11.HD. 6.4.2000, E.1999/9412 K.2000/2692, (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 3.5.2016); 11.HD. 13.3.2003, E.2002/10404 K.2003/2249, (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 3.5.2016). Aynı yönde bkz., Halit Erol **Çanga** / Bora **Çanga**, Maden Kanunu (Danıştay Kararları ile Açıklamalı), İstanbul 1996, s. 195; Müge **Erekmekci** / Gizem **Süleymanoğlu**, Rödövens Sözleşmesi, İstanbul Barosu Dergisi, C. 90, S. 1, 2016, s. 135. Maden sicilinde de tapu sicilindeki sebebe bağlılık (illiyet) prensibinin aranacağı yönünde bkz., Erdoğan **Göğer**, Maden Hukuku, Ankara 1979, s. 128; Demet **Özdamar**, Maden Hakkı ve Maden İrtifakı, Prof. Dr. Mahmut Tevfik Birsnel’e Armağan, İzmir 2001, s. 126.

³ Bu konuda bkz., **Erekmekci** / **Süleymanoğlu**, s. 135.

Uygulamada maden hakkının (maden ruhsatının) devri amacıyla yapılan sözleşmelerin rödövans sözleşmesi olarak isimlendirilmesi teorik olarak yerinde deđildir⁴. Bu tür sözleşmeler teorik açıdan maden hakkını devir sözleşmesi olarak isimlendirilmelidir. Zira rödövans sözleşmeleri ile maden hakkını devir sözleşmeleri arasında Şekil, taraflar, uygulanacak hükümler bakımından farklılıklar bulunmaktadır. Bu amaçla, çalışmamızın konusu öğreti ve uygulamada kavram kargaşasına neden olan iki farklı sözleşme arasındaki sınırın tespit edilmesidir. Ancak, her iki sözleşmenin de daha iyi anlaşılabilmesi için, öncelikle maden ve maden hakkı kavramına değinilecek; daha sonra her iki sözleşme farklı açılardan karşılaştırılarak açıklanmaya çalışılacaktır.

II. MADEN VE MADEN HAKKI KAVRAMI

A. MADEN KAVRAMI

Maden⁵ kavramı hakkında üzerinde herkesin uzlaştığı bir tanım yapmak kolay değildir. Bu durumun en önemli sebeplerinden birisi, fen bilimleri

⁴ Bu konuya, **Kocaman / Kayar / Kocaman** tarafından sunulan bildiriye yer alan Őu ifadeler açıklık getirmektedir: “*Sonraki aşamada rödovans sözleşmesinin içeriği incelenir. Burada en önemli husus devir sözleşmelerinin, r dovansla devir sözleşmelerinin ya da devir Şartlı rödovans sözleşmelerinin MİGEM tarafından maden sicil kayıtlarına Şerh edilmediğidir. Őöyle ki; ruhsat devir işlemi Maden Kanunu’nda ve Madencilik Faaliyetleri Uygulama Yönetmeliği’nde özel olarak düzenlenmiş idari bir işlem olup herhangi bir bedel veya devir ya da satış sözleşmesinden bağımsız olarak MİGEM tarafından gerçekleştirilmektedir. Maden Kanunu’nun 5 inci ve Madencilik Faaliyetleri Uygulama Yönetmeliği’nin 80 inci maddeleri çerçevesinde, MİGEM’e yapılan ruhsat devir talebi değerlendirilerek gerekli evrakların tamamlanması hâlinde, ilgili memurun huzurunda devir tutanağı imzalanır ve devir işlemi maden sicil kayıtlarına işlenmesiyle tamamlanmış olur. Burada yine belirtmek gerekir ki tarafların arasında düzenlenmiş herhangi bir devir veya satış sözleşmesi MİGEM nezdinde dikkate alınmamaktadır. Bu bakımdan r dovansla devir sözleşmeleri ya da devir Şartlı rödovans sözleşmeleri maden sicil kayıtlarına Şerh edilmemektedir*” (bkz., naklen, R. **Kocaman / B. Kayar / B. Kocaman**, Rödövans Sözleşmelerine Maden Hukuku Açısından Bakış, Maden Hukuku Bildiriler Kitabı, Ankara 2016, s. 235-236). Ayrıca, 6592 sayılı Kanunla getirilen Bakanlıktan izin alma zorunluluğu ve değişlikten önce kurulan rödovans sözleşmelerinin MİGEM’e teslim zorunluluğu, MİGEM uygulamasına göre, sadece maden ruhsatının devrini konu edinmeyen rödovans sözleşmeleri için söz konusudur. Buna karşılık, maden ruhsatının devrini konu edinen ve rödovans sözleşmesi olarak isimlendirilen sözleşmeler için, Bakanlıktan izin alma ve MİGEM’e teslim zorunluluğu bulunmamaktadır (bkz., Mustafa **Topaloğlu**, Rödövans Sözleşmelerinin Şekli ve Tescili, Maden Hukuku Bildiriler Kitabı, Ankara 2016, s. 215). Bu durum, maden ruhsatının devrini konu alan ve uygulamada rödovans sözleşmesi olarak isimlendirilen sözleşmelerin teorik bakımdan rödovans sözleşmesi olmadığını gözler önüne sermektedir.

⁵ “*Maden*” kelimesi, Arapça kökenlidir ve Türkçe anlamı ikametg h olan “*adn*” kelimesinden türemiştir. Kelimenin oğulu ise, “*ma’ din*”dir (**Göger**, Maden, s. 40; Serap **Telli**, İdare Hukuku ve Uluslararası Hukuk Açısından Madenler, Ankara 1989, s. 70).

alanında hukukî ihtiyaçlara cevap verebilecek bir maden tanımının yapılamamış olmasıdır. Buna karşılık, madenlerin hangi hukukî rejime tâbi olduğunu ve madenlere uygulanacak olan hukuk kurallarını tespit etmek için maden kavramının hukuken tanımının yapılması büyük bir önemi haizdir⁶.

Karşılaştırmalı hukukta hukukî açıdan⁷ hangi maddelerin maden olarak kabul edilebileceği konusunda iki farklı sistem bulunmaktadır. Bu sistemlerden birincisi, “*tanımlayıcı sistem*”dir. Bu sistemde, kanunda genel bir maden tanımı yapılmakta ve kanunda yapılan bu tanımın kapsamına giren maddeler maden olarak kabul edilmektedir⁸.

Maden kavramı konusunda karşılaştırmalı hukukta kabul gören sistemlerden diğeri ise, “*sayma sistemi*”dir. Bu sistemde, kanunda genel bir maden tanımı yapılmamakta; buna karşılık, maden olarak kabul edilen maddeler “*sınırlı sayı (numerus clausus) esası*”na göre ismen sayılmaktadır. Bir maddeye maden sıfatının verilebilmesi için ismen kanunda sayılması gerekmektedir. Kanunda ismen belirtilmemiş olan bir madde, her ne kadar teknik anlamda maden olarak kabul edilse bile hukukî anlamda maden olarak kabul edilmemektedir⁹.

4.6.1985 tarihinde kabul edilen ve hâlen yürürlükte bulunan 3213 sayılı Maden Kanunu’nun¹⁰ 5177 sayılı Kanunla¹¹ yapılan değişiklikten sonraki hâlinin ikinci maddesinin birinci fıkrasına göre, maden, yer kabuğunda ve su kaynaklarında tabii olarak bulunan ekonomik ve ticarî değeri olan petrol, doğal gaz, jeotermal ve su kaynakları dışında kalan¹² her türlü maddedir

⁶ **Göğ**, Maden, s. 40; **Özkan Uçkan**, Türk Hukukunda Madencilğe İlişkin Haklar ve Bunların Ticaret Şirketlerine Sermaye Olarak Getirilmesi, Eskişehir 1983, s. 33; **Kemal Erdoğan**, Rödövens Sözleşmesi, Ankara 2017, s. 43.

⁷ Jeolojik ve ekonomik açıdan maden kavramı için bkz., **Uçkan**, s. 34-38.

⁸ Yavuz **Fındıkgil**, Maden Hukuku, İstanbul 1966, s. 2; **Çevikçelik**, Muradiye, Türk İdare Hukukunda Maden İşletme ve Rödövens Sözleşmeleri, Ankara 2017, s. 21; **Topaloğlu**, Maden Hukuku, s. 12; **Telli**, s. 70; **Uçkan**, s. 38.

⁹ **Fındıkgil**, s. 2-3; **Telli**, s. 70; **Uçkan**, s. 39; **Topaloğlu**, Maden Hukuku, s. 12; **Çevikçelik**, s. 21.

¹⁰ RG. 15.6.1985, S.18785.

¹¹ RG. 5.6.2004, S.25483.

¹² Gerçekten, birçok ülke petrol ve doğal gazı maden hukukunun kapsamından çıkartmıştır. Durum, Türk maden hukuku yönünden de böyledir. Bkz., Erdoğan **Göğ**, Petrol Hukuku, Ankara 1967, s. 25; **Göğ**, Maden, s. 12. Zira, bu maddelerin kendi kanunları vardır. Gerçekten, petrol için 30.5.2013 tarih ve 6491 sayılı Türk Petrol Kanunu (RG. 11.6.2013, S. 28674) ve jeotermal kaynaklar için 3.6.2007 tarih ve 5686 sayılı Jeotermal Kaynaklar ve

(MadK.m.2/I)¹³. Maddede, genel bir maden tanımı yapılarak bu tanımın kapsamına giren maddelerin maden olarak kabul edileceği düzenlenmiştir. Bu düzenleme tarzı, Türk hukukunda sayma sisteminin yerine tanımlayıcı sistemin kabul edildiğini göstermektedir¹⁴. Aynı maddenin ikinci fıkrasında “*Madenler aşağıda sıralanan gruplara göre ruhsatlandırılır*” denildikten sonra bazı madenlerin gruplar hâlinde sayılması da bu durumu değiştirmez. Zira ikinci fıkrada madenlerin tek tek sayılmasının amacı, sayılan maddelere maden sıfatı vermek değil, sayılan madenlerin hangi gruba ait olduğunu belirlemektir¹⁵. Tüm bu nedenlerle, kanundaki maden tanımının özelliklerini taşıyan ve henüz keşfedilen, bu nedenle de kanunda sayılan madenler arasında bulunmayan bir madde de maden olarak kabul edilecektir. Yine de, 5177 sayılı Kanunla yapılan değişiklikle, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığına listede bulunmayan bir madeni yönetmelikle kanunda yer alan gruplardan birine sokma yetkisi verilmiştir¹⁶.

Doğal Mineralli Sular Kanunu (RG. 13.6.2007, S. 26551) yürürlüktedir. Doğal gazlar hakkında ise 18.4.2001 tarih ve 4646 sayılı Doğal Gaz Piyasası Kanunu’nun (Elektrik Piyasası Kanununda Değişiklik Yapılması ve Doğal Gaz Piyasası Hakkında Kanun) (RG. 2.5.2001, S. 24390) 4 üncü maddesinde, doğal gaz arama ve üretim faaliyetlerinin 6326 sayılı Petrol Kanununa göre yapılacağı belirtilmiştir. Ayrıca, 6491 sayılı Türk Petrol Kanunu’nun 27 nci maddesinin ikinci fıkrasının ikinci cümlesine göre, “*Diğer mevzuatta 6326 sayılı Kanuna yapılmış olan atıflar bu Kanuna yapılmış sayılır*”.

¹³ **Günay**’a göre, mevcut kanunda maden, “*yer kabuğunda ve su kaynaklarında tabii olarak bulunması*”, “*ekonomik ve ticari değere sahip olması*”, “*petrol, doğal gaz, jeotermal ve su kaynakları dışında olması*”, “*her türlü madde olabilmesi*” ve “*sayma yoluyla bazı madenlerin adının belirtilmesi*” şeklinde beş farklı değişkenle açıklanmıştır (bkz., Ömer **Günay**, Maden Hukuku (Kavramlar- İlkeler- Tanımlar), Ankara 2016, s. 21-22).

¹⁴ **Topaloğlu**, Maden Hukuku, s. 13. Buna karşılık, 6309 sayılı Maden Kanunu’nun yürürlükte olduğu dönemde, **Fındıklıgil**, tanımlayıcı sistemin maden kavramının sınırlarının tam olarak belirlenememesi ve sayma sisteminde de bazı maddelerin sayılmasının unutulması sebebiyle mahzurlu olduğunu belirtmiştir. Ancak, yazara göre, sayma sisteminin kabul edilmesi ve yetkili bir mercie maden sayma yetkisinin verilmesi hâlinde sayma sistemi tanımlayıcı sisteme tercih edilmelidir (bkz., age., s. 3).

¹⁵ **Topaloğlu**, Maden Hukuku, s. 13. Buna karşılık, **Günay**’a göre, maddenin birinci fıkrasında tanımlayıcı sistem, ikinci fıkrasında sayma sistemi benimsenmiştir. İkinci fıkrada sayma sisteminin kabul edilmesi, birinci fıkrada yapılan tanımın tüm önemini ortadan kaldırmıştır (**Günay**, s. 22). Aynı yönde bkz., Demet **Özdamar**, Maden Hakkının Verilmesi ve Bu Hakkın Devri, Prof. Dr. Turhan Tüfan Yüce’ye Armağan, İzmir 2001, s. 319; Melih **Turhan**, Türkiye’de Maden Hukukunun Tarihi Gelişimi ve Bazı Ülkelerle Mukayesesi, Maden Hukuku Bildiriler Kitabı, Ankara 2016, s. 22.

¹⁶ **Günay**, ikinci fıkrada sayma sisteminin benimsendiğini kabul ettiği için, Bakanlığa verilen bu yetkiyi eleştirmektedir. Zira, yazara göre, maden hakları ve madencilik faaliyetleri ancak kanunla düzenlenmelidir. İdarenin kanunda maden sayılmayan bir maddeye maden sıfatı vermesi yerinde olmamıştır (bkz., age., s. 24).

Kanunî düzenlemeler incelendikten sonra genel anlamıyla bir maden tanımı yapmak gerekirse, maden, doğal olarak yeryüzünde veya yeraltında oluşan, şekillenen ve ekonomik açıdan değeri olan maddelerdir. Ancak, her ne kadar yeraltında oluşan petrol, doğal gaz ve jeotermal ile yeraltında veya yeryüzünde oluşan su kaynakları ekonomik açıdan değerli maddeler olsalar da Maden Kanunu'nun kapsamı dışında tutulmuştur (MadK.m.2/I).

B. MADEN HAKKI KAVRAMI

Kaynağı Amerikan hukuku olan maden hakkı (mineral right) kavramı, Maden Kanunu'nun üçüncü maddesinin birinci fıkrasında ve Maden Yönetmeliği'nin¹⁷ dördüncü maddesinin birinci fıkrasının "ii" bendinde "*madenlerin aranması, bulunması ve işletilebilmesi için verilen izinler ve maden yataklarının bulunmasına yardımcı olanlara tanınan maddî imkânlar*" şeklinde tanımlanmıştır.

Maden hakkı kavramı öğretilerde farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Bir görüşe göre¹⁸, madenci hakkında kanun ve/veya ruhsatnameden doğan hak ve yükümlülükler topluluğunun maden hakkı olarak isimlendirilebilmesi mümkündür. Bir başka deyişle, her bir ruhsatnameden ve/veya doğrudan kanundan doğan haklar ve yükümlülükler demeti maden hakkıdır. Diğer bir görüşe göre¹⁹, maden hakkı ile madencilik alanında verilen izin ve ruhsatlar ile bunların oluşturduğu hukukî statü anlaşılmalıdır.

Maden hakkı, "*tekaddüm hakkı*", "*maden arama hakkı*", "*maden işletme hakkı*", "*buluculuk hakkı*" şeklindeki haklar topluluğundan meydana gelir²⁰. Kanunda öngörülen şartların gerçekleşmesiyle veya maden ruhsatının alınmasıyla bu haklar doğar. Meselâ, madenci (A), maden arama ruhsatının maden siciline tescili ile birlikte maden arama hakkını kazanacakken; MadK.m.15'te sayılan şartların gerçekleşmesiyle buluculuk hakkı kazanır. Ancak, (A)'nın sahip olduğu haklar hep birlikte maden hakkı olarak isimlendirilmektedir. Zira, maden hakkı tekdir²¹.

¹⁷ RG. 21.9.2017, S.30187.

¹⁸ **Göger**, Maden, s. 104; **Özdamar**, Maden İrtifakı, s. 320; **Topaloğlu**, Maden Hukuku, s. 60; Sezin **Öztoprak**, (6592 sayılı Kanun ile Yapılan Değişikliklerle) Kömür Ocaklarının Özel Hukuk Kişileri Tarafından İşletilmesi, Ankara 2015, s. 79; Hüseyin **Amikhoğlu**, Rödövens Sözleşmesi, Ankara 2016, s. 32; Mustafa **Kuşçu**, Maden Hukuku ve Uygulamaları, Isparta 2007, s. 13.

¹⁹ Aydın **Gülan**, Maden İdare Hukukumuzun Ana İlkeleri ve Temel Müesseseleri, İstanbul 2008, s. 147.

²⁰ **Göger**, Maden, s. 104; **Fındıkgil**, s. 89-91; **Gülan**, s. 147; **Topaloğlu**, Maden Hukuku, s. 36; **Günay**, s. 39-43; **Erdoğan**, s. 42; **Öztoprak**, s. 79-86; **Amikhoğlu**, s. 32.

²¹ **Göger**, Maden, s. 104.

Maden hakkı, hüküm ve sonuçlarını maden siciline tescil edildiği anda doğurur. MadK.m.38/III hükmüne göre, maden sicili alenidir ve maden sicilindeki kayıtların bilinmediği iddia edilemez. Sicile tescil edilen maden hakları, herkese karşı ileri sürülebilir hâle gelir. Bu durum, maden hakkının bir aynî hak olduğunu göstermektedir²². Ancak, maden hakkı, Medenî Kanunda sınırlı sayı prensibine göre sayılan aynî haklar arasında bulunmamaktadır. Ayrıca, maden hakkı, tesisinde idarî makamın yetkili olması ve sicile kaydı için herhangi bir mahkeme kararına gerek olmaması bakımından eşya hukukundaki aynî haklardan farklıdır. Bu nedenle, maden hakkının kendine özgü bir aynî hak olduğu ileri sürülebilir²³.

Öte yandan, bazı Yargıtay kararlarında²⁴, işletme hakkının, sahibine izin aldığı alanda intifa hakkı içerikli bir hak sağladığı ifade edilmiştir. Ancak, bu kararlara dayanarak, maden hakkının bir tür intifa hakkı olduğunu söylemek mümkün değildir. Zira Yargıtay, bu kararlarında maden hakkının sahibine sağladığı yetkileri anlatmak için intifa hakkını örnek olarak göstermiştir. Ayrıca, maden hakkının intifa hakkı olarak kabul edilmesi varsayımında ise, maden haklarının devri ve miras yoluyla intikali mümkün olmayacaktır. Buna karşılık, MadK.m.5/IV'de maden haklarının miras yoluyla intikalinin mümkün olduğunun²⁵, MadK.m.5/II'de maden ruhsatlarının ve buluculuk haklarının

²² Gerçekten, **Çanga / Çanga**'ya göre, maden hakları, aynî hak içeriklidir (bkz., age., s. 193). **Gülan**'a göre ise, maden hakkı, hukukî bakımdan kuvvetlendirilmiş, herkese karşı ileri sürülebilir ve üzerinde ipotek tesis edilebilir aynî niteliğe kavuşan bir hak türüdür. Ancak, eşya hukukunda düzenlenen aynî haklardan farklı olarak idare bir mahkeme kararına gerek duymadan tek taraflı işlemleri ile bu hakları etkileyici sonuçlar ortaya çıkarabilmektedir (bkz., age., s. 198-199). Aynı yönde bkz., **Öztoprak**, s. 84.

²³ **Özdamar**, Maden İrtifakı, s. 320; **Erdoğan**, s. 43; **Amikhoğlu**, s. 33. 6309 sayılı Maden Kanunu'nun yürürlükte olduğu zaman, maden hakkının hukukî niteliği tartışmalı idi. Bu konuda, Türk hukukunda, maden hakkının "idarî şart işlem", "idarî şartlı işlem" ve "idarî hizmet sözleşmesi" olduğu fikirleri ileri sürülmüştü. Buna karşılık, Amerikan hukukunda, maden hakkının "medenî hukuk dışında düzenlenmiş aynî hak", "gayri maddî mal" ve "yarırcılık veya ortaklık sözleşmesi" olduğu fikirleri ileri sürülmüştür. Bu konuda bkz., **Göger**, Maden, s. 105-106.

²⁴ Bkz., 14.HD. 13.2.2007, E.2006/15092 K.2007/1210, (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 21.2.2017); 4.HD. 14.12.2004, E.2004/5947 K.2004/14237, (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 21.2.2017); 4.HD. 2.10.1997, E.1996/13328 K.1997/9052, (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 21.2.2017).

²⁵ Gerçekten, MadK.m.5/IV uyarınca "Maden hak ve vecibeleri miras yolu ile intikal eder. Bu hak ve vecibeler; bütün mirasçılardan birine veya üçüncü bir şahsa devredilir. Mirasçılardan intifak edememeleri halinde mirasçılardan birinin müracaatı ile mahkeme mirasçılardan bu hakkın en ehil olana tahsisine veya bu da mümkün olmazsa ruhsatın satılmasına karar verir.

devredilebileceğinin ve MadK.m.38/II’de maden haklarının devrinin maden siciline işleneceğinin belirtilmesi maden hakkının bir tür intifa hakkı olarak kabulüne engeldir. Bu nedenle, maden hakkının kendine özgü aynı bir hak olarak kabulü yerinde olacaktır²⁶.

III. TANIM

A. MADEN HAKKINI DEVİR SÖZLEŞMESİNİN TANIMI

Maden hakkını devir sözleşmesi, maden hakkının bir başka kişiye devredilmesi amacıyla yapılan sözleşmedir. Gerek Maden Kanunu’nda gerek de Maden Yönetmeliği’nde maden hakkını devir sözleşmesinin tanımına yer verilmemiştir. Ancak, MadK.m.5/II, III hükümlerinde maden ruhsatları ve buluculuk haklarının devredilebileceği, devir yapılmadan önce arama ve işletme ruhsatlarının devir tarihindeki değerinin iki katı kadar devir bedeli alınacağı, devrin Bakanlık onayı ile gerçekleşeceği ve nihayet devrin maden siciline şerh edilmesi ile tamam olacağı düzenlenmiştir. Yine, söz konusu maddenin beşinci fıkrasında devir ve intikal işlemlerine ilişkin usul ve esasların yönetmelikle düzenleneceği hüküm altına alınmıştır. Maden Yönetmeliği’nin “Devir” başlıklı 82 inci maddesinde ise, maden ruhsat ve sertifikalarının devrine ilişkin ayrıntılı bir düzenleme yapılmasına rağmen, maden hakkını devir sözleşmesinin tanımına yer verilmemiştir.

Maden arama ve işletme ruhsatları ile buluculuk hakkının devredilebilmesi için, öncelikle taraflar arasında ruhsat devrini konu alan bir borçlandırıcı işlemin yapılması gerekmektedir. Maden haklarının devrini konu alan, borçlandırıcı işlemler genellikle satış, bağışlama ve mal değişim sözleşmesidir²⁷. Maden hakkının devrini konu alan bu tür sözleşmeleri, “*maden hakkını devir sözleşmesi (maden ruhsatı devir sözleşmesi)*” olarak adlandırmak mümkündür.

Maden hakkını devir sözleşmesi, önceki ruhsat sahibinin maden hakkını (dolayısıyla da maden ruhsatını) devretmeyi taahhüt ettiği; buna karşılık

Mahkeme bu hususu basit muhakeme usulü ile halleder. Eğer dava söz konusu değil ise 6 ay içerisinde intikal işlemleri tamamlanmayan ruhsatlar fesh edilir”. Anılan hükmün ruhsat sahibinin gaipliğine karar verilmesi hâlinde de uygulama alanı bulabileceği ileri sürülebilir. Gaiplik kurumu ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz., Hüseyin Tokat, Türk Hukukunda Gaiplik, Ankara 2018; Hüseyin Tokat, Gaipliğin Aile Hukuku Yönünden Sonuçları, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.25, S. 2, 2017, s.523-547.

²⁶ Erdoğın, s.43.

²⁷ Özdamar, Maden Hakkının Devri, s. 125; Erdoğın, s. 103.

yeni ruhsat sahibinin de bazen bir bedel ödemeyi ya da bir şeyin mülkiyetini karşı tarafa geçirmeyi taahhüt ettiği, bazen de herhangi bir yükümlülük altına girmediği bir özel hukuk sözleşmesidir şeklinde tanımlanabilir²⁸.

B. RÖDÖVANS SÖZLEŞMESİNİN TANIMI

Maden Kanunu'nda rödövans sözleşmesinin de tanımına yer verilmiştir. Bu bakımdan, rödövans sözleşmesinin, henüz kanunî tanıma kavuşmadığı söylenebilir. Buna karşılık, MY.m.4/I-rr hükmünde rödövans sözleşmesi tanımlanmıştır. Söz konusu hükme göre, rödövans sözleşmesi, “*ruhsat saha- larındaki madenlerin üretilerek değerlendirilmesi amacıyla üçüncü kişilere veya kuruluşlara tasarruf hakkı sağlamak üzere ruhsat sahasının tamamı²⁹ ya da bir kısmı³⁰ için ruhsat sahiplerinin bu kişilerle yapmış oldukları sözleşme- leri, ... ifade eder*”³¹.

Rödövans sözleşmesinin yargı kararlarında da tanımlandığını görmek mümkündür. Bu konuda Yargıtay'ın bir kararında³² rödövans sözleşmesinin “*genel olarak, maden ruhsat alanlarının sahibi tarafından sözleşme ile özel veya tüzel bir kişiye bir süre terk edilmesi durumunda, maden ocağının işletil- mesini üstlenen özel veya tüzel kişinin ruhsat sahibine ürettiği her bir ton ma- den için ödemeyi taahhüt ettiği bir tür maden kirası*” olarak tanımlanabileceği

²⁸ Erdoğan, s. 103.

²⁹ 21.HD. 21.6.2005, E.2005/791 K.2005/6574, “... Davacı şirket, ruhsat sahibi olduğu rödö- vans kapsamındaki ocak sahası ve A. tesisini T. Hafriyat Nakliyat San. ve Tic. A.Ş. 'ne kirala- dığını, sözleşme gereğince işin tamamının anılan şirkete verilmesine rağmen, ...” (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 2.4.2016).

³⁰ HGK. 23.10.2013, E.2013/14-215 K.2013/1487, “... 22.07.2004 tarihli heyet raporu ise, tüm ruhsat alanı olan 149,5 hektar esas alınarak düzenlenmiştir. Oysa ki, davaya konu rödövans sahası tüm ruhsat alanının 13,20 hektarlık kısmıdır. ...” (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 2.4.2016); aynı yönde bkz., 6.HD. 17.12.2015, E.2015/1643 K.2015/11213, (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 12.4.2016); 14.HD. 25.1.2012, E.2011/12203 K.2012/824, (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 2.4.2016); 6.HD. 2.7.2013, E.2012/18163 K.2013/11372, “... Taraflar arasında 19.08.1999 tarihli rödövans sözleşmesi, 01.09.1999 tarihli “Rödövans Sözleşmesinin Uygulanma Protokolü” başlıklı sözleşme bulunmaktadır. Sözleşme ile ruhsatı davacıya ait maden sahasının bir bölümü madencilik faaliyetinin yü- rütülmesi amacıyla davalıya kiraya verilmiştir. ...” (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www. kazanci.com, Erişim Tarihi: 12.4.2016); aynı yönde bkz., 14.HD. 5.5.2011, E.2011/1070 K.2011/6216, (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 12.4.2016).

³¹ Erekmecki / Süleymanoğlu'na göre, bu tanım, sözleşmenin esaslı unsurlarını içermemesi bakımından eksiktir (bkz., agm., s. 135). Aynı yönde bkz., Amikloğlu, s. 71.

³² 20.HD. 22.10.2015, E.2015/7278 K.2015/9894, (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.ka- zanci.com, Erişim Tarihi: 12.4.2016).

ifade edilmiştir. Diğer bir Yargıtay kararına göreyse³³, “...ruhsat sahalarının madenlerin üretilerek değerlendirilmesi amacıyla üçüncü kişilere veya kuruluşlara tasarruf hakkı sağlamak üzere ruhsat sahasının tamamı ya da bir kısmı için ruhsat sahiplerinin bu kişilerle yapmış oldukları sözleşmeler rödövens sözleşmeleridir”. Bir diğer Yargıtay kararına göre de³⁴, “Rödövens 3213 S. Maden Kanunu gereğince alınan maden arama ve işletme ruhsatlarının, ruhsat sahiplerince üçüncü kişilere devredilmesi için yapılan sözleşmelerdir”.

Buna karşılık, Anayasa Mahkemesi³⁵, Uyuşmazlık Mahkemesi³⁶ ve Danıştay³⁷ kararlarında rödövens kavramı kullanılmasına karşın; rödövens sözleşmesinin tanımına yer verilmemiştir.

Rödövens sözleşmesi, öğretide de farklı şekillerde tanımlanmıştır. Gerçekten, bir görüşe göre³⁸, rödövens sözleşmesi, “maden işletme ruhsatı sahibinin işletme hakkını belirli bir süre için devretmeyi, bu hakkı devralan kişinin ise belirli miktarda üretim yapmayı ve ürettiği maden miktarına göre hesaplanan yıllık rödövens bedelini ödemeyi taahhüt ettiği sözleşme” olarak tanımlanabilir. Bir diğer görüşe göreyse³⁹, rödövens sözleşmesi, “maden işletme hakkı (ruhsat) sahibinin belirli süreliğine işletme hakkını devretmeyi taah-

³³ 22.HD. 13.4.2015, E.2015/3744 K.2015/13328, (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 12.4.2016). Dolaylı olarak yapılan rödövens sözleşmesi tanımı için bkz., 22.HD. 13.4.2015, E.2015/3744 K.2015/13328, “Görüldüğü gibi rödövens sözleşmesinde maden işletme ruhsatı sahibinin ruhsat sahasının tamamı ya da bir kısmındaki işletme iznini belirli bir süre başkasına devretmesi ve karşılığında genellikle çıkarılan madenin belirli bir miktarı kadar bedeli rödövens bedeli olarak alması söz konusu olup bu sözleşme bir nevi hasılat kirası olarak kabul edilmektedir” (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 12.4.2016).

³⁴ 22.HD. 13.4.2015, E.2015/3744 K.2015/13328, (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 12.4.2016).

³⁵ AYM. 15.1.2009, E.2004/70 K.2009/7, (RG. 11.6.2009, S. 27255).

³⁶ UMHB. 9.4.2012, E.2012/98 K.2012/89, (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 12.4.2016).

³⁷ D.8.D. 7.9.2015, E.2015/4292 K.2015/6730, (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 12.4.2016); D.3.D. 17.3.1976, E.1977/256 K.1977/323, (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 12.4.2016).

³⁸ Gaye **Baycık**, Rödövens Sözleşmelerinin Hukuki Niteliği ve Tarafların İş Sağlığı ve Güvenliği Yükümlülükleri, Prof. Dr. Sarper Süzek’e Armağan, C. 2, İstanbul 2011, s. 1895. Ayrıca bkz., Fred **Moulton**, Problems and Pitfalls Arising from Mineral and Royalty Conveyances, American Bar Association, Section of Mineral and Natural Resources Law Proceedings, C. 1956, s. 258-259.

³⁹ Alper **Uyumaz** / Fatma **Güngör**, Rödövens Sözleşmesi, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 19, S. 4, 2015, s. 151.

hüt ettiği, devralanın da bunun karşılığında belirli miktarda üretim yapmayı ve ürettiğinden yıllık olarak belirlenen miktar üzerinden rödövens bedelini ödemeyi taahhüt ettiği karma nitelikli bir özel hukuk sözleşmesidir". Ayrıca, öğretide⁴⁰ rödövens sözleşmesinin işletme ruhsatı sahibi idare ya da özel hukuk gerçek veya tüzel kişinin işletme iznini bir başka özel hukuk gerçek veya tüzel kişisine kiraladığı ve bunun karşılığında da her yıl üretilen ton başına hesaplanan kira bedeli almaya hak kazandığı bir sözleşmedir şeklinde tanımlandığı da görülmektedir.

Sonuç olarak, rödövens sözleşmesi, maden işletme ruhsatı sahibinin maden sahasının tamamı veya bir kısmı üzerinde sahip olduğu maden işletme izninden kaynaklanan madencilik faaliyeti yapma ve maden ocağından çıkan maden cevherlerini kullanma, yararlanma ve üzerinde tasarruf yapma yetkilerini devretmeyi taahhüt ettiği; buna karşılık, rödövensçinin (rödövens verenin) sözleşmede kararlaştırılan rödövens bedelini ödeme ve belirli miktarda üretim yapma borcu altına girdiği bir özel hukuk sözleşmesidir.

IV. UNSURLAR

A. MADEN HAKKINI DEVİR SÖZLEŞMESİNİN UNSURLARI

1. Genel Olarak

Tanımından yola çıkarak, maden hakkını devir sözleşmesinin "*maden ruhsatından kaynaklanan maden hakkının devri*", "*yeni ruhsat sahibinin ifa etmesi gereken ivaz*", " *tarafların anlaşması*" ve "*Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının onayı*" şeklinde belirlenebilecek unsurlardan meydana geldiği söylenebilir⁴¹. Bu unsurlara ek olarak, maden hakkını devir sözleşmesinin maden siciline tescil edilmesinin sözleşmenin geçerliliğine etkisi ve tescilin sözleşmenin bir unsuru olarak kabul edilip edilemeyeceği de bu başlık altında değerlendirilecektir.

⁴⁰ **Öztoprak**, s. 125.

⁴¹ **Özdamar**, Maden Hakkının Devri, s. 126; **Amıkhoğlu**, s. 110-112. 22.HD. 13.4.2015, E.2015/3744 K.2015/13328, "*Rödövens sözleşmelerinde ruhsat sahibi maden işletme iznini rödövensçiye devretmekte, bunun karşılığında da rödövensçiden, rödövens bedeli denen pay almaktadır. Başka bir anlatımla rödövens maden ruhsatının, hak sahibi tarafından başkalarına süreli olarak tahsisi sebebiyle ton başına alınan kira geliridir*" (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 12.4.2016); 22.HD. 13.4.2015, E.2015/3744 K.2015/13328, "*...rödövens sözleşmesinde maden işletme ruhsatı sahibinin ruhsat sahasının tamamı ya da bir kısmındaki işletme iznini belirli bir süre başkasına devretmesi ve karşılığında genellikle çıkarılan madenin belirli bir miktarı kadar bedeli rödövens bedeli olarak alması söz konusu olup bu sözleşme bir nevi hasılat kirası olarak kabul edilmektedir. ...*" (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 12.4.2016).

2. Maden Ruhsatından Kaynaklanan Maden Hakkının Devri

Maden hakkını devir sözleşmesinin unsurlarından ilki, maden ruhsatından kaynaklanan maden hakkının devridir. Burada maden hakkı ile kastedilen, maden ruhsatları ile buluculuk hakkıdır. Zira maden hakkı kavramı, maden arama ve işletme ruhsatlarını kapsadığı gibi buluculuk hakkını da kapsamaktadır. Bu nedenle, gerek maden işletme ruhsatının gerekse de buluculuk hakkının devrini konu alan sözleşmeler maden hakkını devir sözleşmesi olarak isimlendirilebilir.

3. Yeni Ruhsat Sahibinin İfa Etmesi Gereken İvaz

Maden hakkını devir sözleşmesinin unsurlarından ikincisi, yeni ruhsat sahibi tarafından ifa edilmesi gereken ivazdır. Ancak, bu unsur zorunlu değildir. Diğer bir deyişle, bu unsurun sözleşmede bulunup bulunmamasına taraflar karar verirler. Bu nedenle, ivaz unsurunun sözleşmede bulunmaması, sözleşmenin maden hakkını devir sözleşmesi olarak değerlendirilmesine engel teşkil etmez. Meselâ, önceki ruhsat sahibinin yeni ruhsat sahibine maden hakkını bedelsiz olarak devredeceğine (bağışlayacağına) ilişkin bir anlaşma da maden hakkını devir sözleşmesi olarak değerlendirilmelidir.

Maden hakkını devir sözleşmesinde yeni ruhsat sahibinin ifa ile yükümlü olduğu ivaz, bir miktar para olabileceği gibi, bir şeyin mülkiyetinin önceki ruhsat sahibine geçirilmesi de olabilir. Tarafların bu şekilde bir maden hakkını devir sözleşmesi yapmaları hâlinde, yeni ruhsat sahibinin ödemesi gereken bedel veya mülkiyetini geçirmesi gereken eşya da sözleşmenin bir unsuru hâline gelir.

4. Tarafların Anlaşması

a. Genel Olarak

Maden hakkını devir sözleşmesinin üçüncü unsuru ise, tarafların maden hakkının devri konusunda anlaşmalarıdır. Maden hakkını devir sözleşmesinin kurulabilmesi için tarafların sözleşmenin objektif ve sübjektif esaslı noktaları üzerinde anlaşmış olmaları gerekli ve zorunludur. Bu unsur dışındaki hususlar bakımından, kural olarak, tarafların anlaşması zorunlu değildir. Buna karşılık, maden hakkı bir ivaz karşılığında devredilecekse, tarafların ivaz üzerinde anlaşmaları gerekli hâle gelir. Bu nedenle, tarafların anlaşmaları gereken hususların sözleşmenin kuruluş şekline göre değişebileceğini söylemek mümkündür.

b. Maden Hakkını Devir Sözleşmesinin Şekli

Maden ruhsatının devri anlamına gelen maden hakkını devir sözleşmesinin, MY.m.82/I hükmünde yer alan resmî şekil şartına uygun olarak yapılması gerekmektedir. Diğer bir deyişle, maden hakkını devir sözleşmesinin geçerli olabilmesi için, tarafların iradesini resmî makam (MİGEM) önünde açıklaması gerekmektedir⁴². Bunun için, devreden ve devralan taraf, birlikte Ek-21'deki örnek dilekçe ile Genel Müdürlüğe müracaat etmelidirler. Bu dilekçenin taraflarca yetkili memur önünde imzalanması gerekir. Resmî şekil, geçerlilik şartı olduğu için, tarafların kendi aralarında yaptıkları maden hakkını devir sözleşmesi, şekle aykırılık nedeniyle geçerli olmaz⁴³. Diğer bir deyişle, tarafların kendi aralarında doldurdukları ve imzaladıkları Ek-21 dilekçesine istinaden maden ruhsatının devri yapılamaz. Zira maden hukukunda şekle uygunluk esastır⁴⁴.

5. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının Onayı

Maden Kanunu'nun beşinci maddesinin ikinci ve üçüncü fıkrasında devrin Bakanlık onayı ile gerçekleşeceği ifade edilmektedir. Hükümde geçen Bakanlık'tan kasıt, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'dır (MadK.m.3/I). Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, gerek maden hakkının verilmesinde gerek de devrinde söz sahibidir. Hükümde “onay” kelimesinin kullanılması, Bakanlığın sözleşmenin yapılmasından önce devre “izin” veremeyeceği gibi bir izlenim uyandırmaktadır. Ancak, hükümdeki onay kelimesinin geniş yorumlanması yerinde olacaktır. Böylece, Bakanlığın sözleşmenin yapılmasından önce de devre ilişkin iradesini açıklaması mümkün olacaktır.

Bakanlık, devre ancak kanunî bir mani bulunmadığı takdirde onay verebilir. Burada söz konusu olan kanunî maniden kasıt, devre engel olan hukuk kuralları ile devredenin Devlete ve diğer ilgililere karşı olan yükümlülüklerinin devralan tarafından kabul edilmemesidir⁴⁵. Meselâ, bünyesinde bor tuzu

⁴² Fındıkgil, s. 282; Uçkan, s. 97-98; Topaloğlu, Maden Hukuku, s. 46; Özdamar, Maden Hakkının Devri, s. 125; Çevikçelik, s. 77. 11.HD. 22.12.2016, E.2015/13759 K.2016/9793, “...maden ruhsatının devri özel ve kendine özgü bir düzenleme koşuluna bağlanmıştır. Bunun sonucu olarak, satış da olsa başış da olsa geçerli olabilmesi için Kanun'un öngördüğü resmî şekillerde yapılmaları gerekmektedir. ...” (Kazancı İhtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 23.9.2017).

⁴³ Özdamar, Maden Hakkının Devri, s. 125.

⁴⁴ Özdamar, Maden Hakkının Devri, s. 124.

⁴⁵ Özdamar, Maden Hakkının Devri, s. 124.

bulunan maden sahalarının devredilemeyeceğine ilişkin hüküm (MY.m.82/V) ile devralanın malî yeterlilik şartını yerine getirmesi gerektiğine ilişkin hüküm (MY.m.82/VI) devre mani olan hukuk kurallarıdır. Yine, devralan tarafından mevcut rödövens sözleşmelerini (MY.m.82/VIII) ve ruhsata/sertifikaya ait Kanundan doğan bütün hak ve vecibeleri, ruhsata uygulanmış yaptırımlar ile yükümlülükleri (MY.m.82/III) kabul ettiğine dair taahhütname verilmemesi de devre manidir.

Burada değinilmesi gereken husus, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından verilen onayın, aslında bir hukukî işlem olan maden hakkını devir sözleşmesine etkisinin ne olacağıdır. Bu etkinin tam olarak tespit edilebilmesi için, hukukî işlemlerin unsurlarının tespit edilmesi ve Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından verilecek olan onayın bu unsurlar arasında değerlendirilip değerlendirilemeyeceği sorusuna cevap bulunması gerekmektedir.

Hukukî işlemlerin unsurları, “kurucu unsurlar”, “geçerlilik unsurları” ve “etkinlik unsurları”⁴⁶ olmak üzere üçe ayrılmaktadır. Bunlardan bir hukukî işlemin kurulabilmesi için gerekli olan unsurlara kurucu unsurlar denilmektedir. Kural olarak, hukukî işlemlerin “irade açıklaması” ve “hukukî sonuç” şeklinde iki adet kurucu unsur bulunmaktadır. Bu iki unsurdan birisi yoksa hukukî işlemin varlığından söz edilemez ve hukukî işlem yok sayılır⁴⁷. Bu iki unsurun mevcudiyeti hukukî işlemin kurulmasını sağlasa da, hukukî işlemin geçerliliğini sağlamaz.

Kurulan hukukî işlemin geçerli olabilmesi için aranan şartlara geçerlilik unsurları denilir. Geçerlilik unsurlarından, “ *tarafların hukukî işlem ehliyetine sahip olması*”, “ *hukukî işlemin emredici hukuk kurallarına aykırı olmaması*”,

⁴⁶ Öğretide, bu unsurlara, “ *tamamlayıcı unsurlar*” (M. Kemal **Oğuzman** / Nami **Barlas**, Medenî Hukuk, 21. Baskı, İstanbul 2015, s. 209; M. Kemal **Oğuzman** / M. Turgut **Öz**, Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, C. 1, 18. Baskı, İstanbul 2018, s. 179; Halûk N. **Nomer**, Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, 14. Baskı, İstanbul 2015, s. 53) veya “ *tamamlayıcı olgular*” (Necip **Kocayusufpaşaoğlu** / Hüseyin **Hatemi** / Rona **Serozan** / Abdülkadir **Arpacı**, Borçlar Hukuku, Genel Bölüm, C. 1, 6. Baskı, İstanbul 2014, s. 595) denildiği de görülmektedir.

⁴⁷ Aydın **Aybay**, Borçlar Hukuku Dersleri, Genel Bölüm, İstanbul 1975, s. 49; Aytekin **Ataay**, Borçlar Hukukunun Genel Teorisi, C.1, 4. Baskı, İstanbul 1986, s. 173-174; Fahiman **Tekil**, Borçlar Hukuku, İstanbul 1981, s. 93-94; Esat **Arsebük**, Borçlar Hukuku, C. 1, 2. Baskı, İstanbul 1943, s. 221; Fikret **Eren**, Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, 21. Baskı, Ankara 2017, s. 120-122; Mehmet **Ayan**, Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, 11. Baskı, Ankara 2016, s. 119-123; Şahin **Akıncı**, Borçlar Hukuku Bilgisi, Genel Hükümler, 9. Baskı, Konya 2016, s. 47; Abdulkarim **Yıldırım**, Türk Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, 3. Baskı, Ankara 2015, s. 49; **Oğuzman** / **Barlas**, s. 187-188; **Nomer**, s. 53.

“hukukî işlemin muvazaalı olmaması” ve “hukukî işlemin serbestçe açıklanmış bir iradenin ürünü olması” şartları bütün hukukî işlemlerin geçerliliği için aranmaktayken; “hukukî işlemin öngörülen şekle uygun olarak yapılması” ve “tasarruf işlemlerinde, işlemi yapan kişinin tasarruf yetkisine sahip olması” bazı hukukî işlemlerin geçerliliği için aranmaktadır⁴⁸.

Bazı hâllerde, hukukî işlemin hükümlerini meydana getirebilmesi için bazı unsurların sonradan tamamlanması şart olarak aranmaktadır. Bu unsurlara ise, etkinlik unsurları denilmektedir. Etkinlik unsurlarından birisi, resmî makamın onayıdır. Gerçekten, bazı hukukî işlemlerin hüküm ifade etmesi için resmî makamın onayı bir unsur olarak aranmıştır. Bu duruma, bir sözleşmenin hâkim tarafından tasdiki⁴⁹ örnek olarak gösterilebilir. Etkinlik unsurunun bulunmaması, hukukî işlemi geçersiz kılar⁵⁰.

Bu açıklamalar ışığında, Bakanlığın onayını, borçlandırıcı işlemin etkinlik unsuru olarak değerlendirmek yerinde olacaktır. Hâl böyle olunca, önceki ruhsat sahibi ile yeni ruhsat sahibi arasında akdedilen sözleşmenin hüküm ifade edebilmesi için, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından onay verilmesi gerekmektedir. Sözleşme, Bakanlık tarafından onay verilinceye kadar askıdadır. Bakanlığın onay vermesiyle etkinlik unsuru gerçekleşecek ve maden hakkını devir sözleşmesi hüküm ifade edecektir. Buna karşılık, Bakanlık tarafından onay verilmezse, maden hakkını devir sözleşmesi tamamen hükümsüzleşecektir⁵¹.

⁴⁸ A. Samim **Gönensay**, Borçlar Hukuku, C. I, İstanbul 1948, s. 47-48; **Aybay**, s. 50-52; **Atay**, s. 174-175; **Tekil**, s. 94-96; **Eren**, Genel, s. 122-123; **Akıncı**, s. 50-51; **Ayan**, Borçlar, s. 123-124; **Nomer**, s. 56-57; **Yıldırım**, Abdulkerim, s. 49-50.

⁴⁹ Andreas **von Tuhr**, Borçlar Hukukunun Umumi Kısmı, C. 1-2 (Çev. Cevat Edege), Ankara 1983, s. 143; **Arsebük**, s. 223; **Oğuzman / Öz**, s. 180; **Nomer**, s. 54-56. Hâkimin onayı gereken hukukî işlemlere örnek olarak, MK.m.184/I, b.5: “Boşanma veya ayrılığın fer’î sonuçlarına ilişkin anlaşmalar; hâkim tarafından onaylanmadıkça geçerli olmaz”.

⁵⁰ **Oğuzman / Barlas**’a göre, buradaki geçersizliğin türü “noksanlık”tır (bkz., age., s. 229). Aynı yönde bkz., **Oğuzman / Öz**, s. 179-180. **Kocayusufpaşaoğlu / Hatemi / Serozan / Arpacı**’ya göre, buradaki geçersizlik, “eksik işlemler” şeklinde isimlendirilebilir (bkz., age., s. 593). **Nomer** ise, her iki kavramı birlikte kullanmıştır (bkz., age., s. 53). **Ayan**’a göre, pratik sonuçları bakımından etkinlik unsurları ile kurucu unsurlar arasında fark yoktur. Ayrıca, ölüm ve geciktirici koşul dışındaki etkinlik unsurlarının geçerlilik unsurları arasında değerlendirilebilmesi mümkündür (bkz., Borçlar, s. 105). Aynı yönde bkz., **Eren**, Genel, s. 124.

⁵¹ Bu konuda bkz., **Oğuzman / Öz**, s. 180; **Kocayusufpaşaoğlu / Hatemi / Serozan / Arpacı**, s. 594; **Nomer**, s. 53-54. Ancak, **Özdamar**’a göre, Maden İşleri Genel Müdürlüğünün izni olmadan taraflar arasında yapılan rödvans sözleşmesi, sadece taraflar arasında hüküm ifade eden borçlar hukuku nitelikli bir kira sözleşmesidir ve maden hakkının devri sonucunu doğurmaz (bkz., Maden Hakkının Devri, s. 126).

Bakanlık tarafından onay verilmesi veya verilmemesi hâlinde, maden hakkını devir sözleşmesinin ne zamandan itibaren geçerliliğini kazanacağı veya kaybedeceği değinilmesi gereken diğer bir husustur. Bu konuda, öğretide, resmî bir makamın fiilinin (onayının) etkinlik unsuru olarak arandığı hâllerde, resmî makamın fiili gerçekleşinceye kadar işlemin hüküm ifade etmeyeceği belirtilmiştir⁵². Bu nedenle, Bakanlık tarafından onay verilmemesi hâlinde maden hakkını devir sözleşmesinin başlangıçtan itibaren geçersiz olacağını söylemek mümkündür.

Öte yandan, öğretide, etkinlik unsurunun gerçekleşmesi hâlinde, hukukî işlemin başlangıçtan itibaren mi, yoksa resmî makamın fiilinden itibaren mi hüküm ifade edeceğinin her somut olay bakımından ayrı ayrı değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir⁵³. Dolayısıyla, Bakanlık tarafından iznin verilmesi hâlinde maden hakkını devir sözleşmesinin ne zamandan itibaren geçerli olacağı somut olay bakımından değerlendirilmelidir. Maden hakkını devir sözleşmelerinin Bakanlığın iznine tâbi tutulmasının nedeni, bu yöntemle yapılan madencilik faaliyetlerinin denetlenmesidir. Bu nedenle, maden hakkını devir sözleşmesinin Bakanlığın izin verdiği andan itibaren geçerli olacağının kabulü, daha yerindedir.

Maden hakkını devir sözleşmesinin yapılmasından onay verilmemesi veya verilmesi ânına kadar maden sahasında devralan tarafından üretim yapılmışsa MadK.m.12/5 hükmünün uygulama alanı bulabileceği söylenebilir. Söz konusu hükme göre, *“ruhsatı olmadan veya başkasına ait ruhsat alanı içerisinde üretim yapıldığının tespiti halinde faaliyetler durdurularak üretilen madene mülki idare tarafından el konulur. Bu fiili işleyenlere, bu fıkra kapsamında üretilmiş olup el konulan ve el konulma imkanı ortadan kalkmış olan tüm madenin ocak başı satış bedelinin iki katı tutarında idari para cezası uygulanır. Ruhsat alanında ruhsat grubu dışında üretim yapıldığının tespiti halinde faaliyetler durdurularak üretilen madene mülkî idare amirliklerince el konulur. Bu fiili işleyen kişilere, bu fıkra kapsamında üretilmiş olup el konulan ve el konulma imkânı ortadan kalkmış olan tüm madenin, ocak başı satış bedelinin iki katı tutarında idari para cezası uygulanır. El konulan madenler; mülki idare amirliklerince satılarak bedeli il özel idaresi hesabına aktarılır”*.

⁵² Oğuzman / Öz, s. 180; Oğuzman / Barlas, s. 231.

⁵³ Oğuzman / Barlas, s. 231; Oğuzman / Öz, s. 180.

6. Devrin Maden Siciline Tescil Edilmesi

MadK.m.38'de⁵⁴ Maden İşleri Genel Müdürlüğü tarafından bütün maden hakları ve faaliyetleri ile ilgili teknik ve malî konuları içeren bir maden sicilinin tutulacağı hüküm altına alınmıştır⁵⁵. Maden sicili ise, Maden Kanunu'nun 3 üncü maddesinde “*tüm madencilik faaliyetleri ile ilgili bilgilerin kaydedildiği yer*”; Maden Yönetmeliği'nin 4 üncü maddesinde ise, “*ruhsat hukuku ile bilgilerin kaydedildiği defter*” olarak tanımlanmıştır⁵⁶.

Maden Yönetmeliği'nin birinci kısmının on altıncı bölümü (m.95 - m.101) sicil kayıtlarına ayrılmıştır. Söz konusu Yönetmeliğin 95 inci maddesinde “*arama sicil kayıtları*”na, 96 ncı maddesinde ise “*işletme sicil kayıtları*”na nelerin işlenebileceği sayılmıştır. Maden Yönetmeliği'nin söz konusu iki maddesinde de devir ve intikal bilgilerinin maden siciline işleneceği düzenlenmiştir. Ayrıca, MadK.m.5/III ve MY.m.82/I hükümlerinde, devrin maden siciline şerh edilmesi ile tamamlanacağı ifade edilmektedir. Ancak, bu durum öğreti⁵⁷ ve Yargıtay kararlarında⁵⁸ haklı olarak eleştirilmiştir. Zira burada söz konusu olan şerh değil, tescildir.

⁵⁴ Söz konusu maddeye göre, “*Bütün maden hakları ve faaliyetleri ile ilgili teknik ve mali konuları havi maden sicili, yönetmelikte belirtildiği şekilde Genel Müdürlük tarafından tutulur (f.1). Maden haklarının devir, intikal, haciz, rehin ve ipotek veya sona erme durumları bu sicile işlenir (f.2). Maden sicili alenidir. İlgililer sicil kayıtlarının maden sicil memurlarından biri huzurunda gösterilmesini isteyebilir. Maden sicilindeki kayıtların bilinmediği iddia edilemez (f.3). Madenler üzerine iktisap edilecek haklar tescil edilmedikçe hüküm ifade etmez (f.4)*”.

⁵⁵ Maden sicili, Türk maden hukukuna 6309 sayılı eski Maden Kanunu ile maden hakkı sahiplerinin kredi ihtiyacının kolay bir şekilde karşılanması ve kredi verene güvence verilmesi amacıyla getirilmiştir. Söz konusu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce, maadin defterine kayıt yöntemi uygulanmaktaydı (Göger, Maden, s. 121, 123).

⁵⁶ 743 sayılı eski Medenî Kanun'un 911 nci maddesinin birinci fıkrasının üçüncü bendinde madenlerin tapu siciline kayıt olunabilecek şeylerden birisi olduğu hüküm altına alınmıştı. Ancak, Anayasanın 168 inci maddesi ve 3213 sayılı yeni Maden Kanunu, madenleri devletin hüküm ve tasarrufu altına bulunan yerlerden saydıkları için, bunlar tapu siciline taşınmaz olarak kaydedilmemekteydi. Bunlar üzerindeki, işletme imtiyazları ve maden hakları maden sicili adını taşıyan özel bir sicile kaydedilmekteydi. Bu nedenle, 4721 sayılı yeni Medenî Kanun'un madenleri taşınmaz olarak tapuya kaydedilebilecek olan şeyler arasında saymaması isabetli olmuştur. Bkz., Mehmet Ayan, Eşya Hukuku, C. I, Zilyetlik ve Tapu Sicili, 13. Baskı, Ankara 2016, s. 268, dn. 234. Ayrıca bkz., Şeref Ertaş, Eşya Hukuku, 12. Baskı, İzmir 2015, s. 106-107.

⁵⁷ Bkz., Topaloğlu, Maden Hukuku, s. 41; Özdamar, Maden Hakkının Devri, s. 127; Erekmekci / Süleymanoğlu, s. 135, dn. 5.

⁵⁸ HGK. 11.10.2006, E.2006/11-617 K.2006/642, “*...Dava tarihinden önce davalı yan, müdahil Duraksan Ltd. Şti ile aynı maden sahasının işletme hakkının devri sözleşmesi imzalamıştır. Bu sözleşme 16.06.2003 tarihinde maden siciline tescil edilmiştir. ...*” (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 25.4.2016).

Maden hakkının sözleşmenin karşı tarafına geçebilmesi için, temeldeki borçlandırıcı işlem ne olursa olsun, maden sicilinde ruhsatın veya buluculuk hakkının devralan adına tescil edilmesi gerekmektedir⁵⁹. Maden siciline yapılacak olan bu tescil, borçlandırıcı işlem olan maden hakkını devir sözleşmesinin ifası niteliğinde olan tasarruf işlemidir. Maden siciline bu yönde yapılacak olan tescilin kurucu olduğu söylenebilir. Zira Maden Kanunu'na göre, madenler üzerine iktisap edilecek haklar tescil edilmedikçe hüküm ifade etmez (MadK.m.38/IV). Dolayısıyla, sicile tescil yapılmadıkça, maden hakkı gerek Devlete gerek de üçüncü kişilere karşı ileri sürülemez. Aynı şekilde, Devlet de sözleşmeye devralan sıfatıyla katılan kişiden ruhsat sahibine ait olan ruhsat bedeli ve devlet hakkı gibi yükümlülükleri talep edemez.

Maden hakkının sicile tescil edilmemesi, maden hakkını devir sözleşmesinin geçersiz olmasına yol açmaz. Zira maden siciline yapılacak olan tescil sözleşmenin kurulması ile değil, sözleşmeden doğan edimin ifasıyla ilgilidir⁶⁰. Buna karşılık, maden hakkını devir sözleşmesinin geçersiz olması, maden siciline yapılacak olan tescili yolsuz hâle getirir. Zira maden hakkının devri sebebe bağlı (illî) bir işlemdir⁶¹.

⁵⁹ Ayrıca bkz., Sinan Sami **Akkurt** / Alper **Uyumaz**, Registers in Turkish Civil Law and the Functions of Them, IISES, Prague 2015, p.32; Hüseyin **Tokat**, Arsa Payı Karşılığı İnşaat Sözleşmesinde Tescile Zorlama Davasının Açılabilmesi Çeşitli İhtimaller, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 24, S. 1, 2016, s. 196 vd.. Diğer taraftan, maden hakkının miras, mahkeme kararı ve icra yoluyla satış gibi tescilden önce kazanılması da mümkündür (**Göger**, Maden, s. 125; **Özdamar**, Maden Hakkının Devri, s. 123-124).

⁶⁰ Buna karşılık, bir Yargıtay kararında maden hakkını devir sözleşmesinin geçerli hâle gelebilmesi için maden siciline tescilinin zorunlu olduğu ifade edilmiştir. Ancak, bu karara katılmak mümkün değildir. Zira, maden hakkını devri sözleşmesinin resmî makam huzurunda yapılması (borçlandırıcı işlem) ile sonradan maden siciline yapılacak tescil (tasarruf işlemi) farklı şeylerdir. Ayrıca, böyle bir değerlendirme, maden siciline kıyasen uygulanan tapu siciline hâkim olan ilkelerle de örtüşmez. Söz konusu karar için bkz., 13.HD. 10.2.2009, E.2008/9240 K.2009/1414, "...*Toplanan delillerden, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın mahkemeye yazdığı 24.12.2003 tarihli yazısından ve tüm dosya kapsamından davada dayanılan sözleşmenin maden siciline şerh edilmediği, aksine davacı ile davalılardan Metin arasında 01.08.1998 tarihinde düzenlenen devir sözleşmesi gereğince maden ocağının adı geçen şahsa devredildiği ve bu devir işleminin maden siciline şerh edildiği anlaşılmaktadır. Az yukarıda açıklanan yasa maddesi içeriğinden de açıkça anlaşılacağı gibi davada dayanılan sözleşmenin geçerli hâle gelebilmesi için maden siciline şerh edilmesi zorunludur. Davacı anılan sözleşmenin maden siciline şerh edildiğini ve böylece geçerli hâle geldiğini ispat edemediğinden...*" (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 23.9.2017).

⁶¹ **Özdamar**, Maden Hakkının Devri, s. 126.

B. RÖDÖVANS SÖZLEŞMESİNİN UNSURLARI

1. Genel Olarak

Tanımından yola çıkarak, rödövens sözleşmesinin “*maden işletme izni alınan ruhsat sahası üzerindeki maden hakkının kullanımının devri*”, “*rödövensçinin (rödövens verenin) bunun karşılığında ifa edeceği rödövens bedeli*” ve “*maden işletme izni alınan ruhsat sahası üzerindeki maden hakkının kullanımının devri ile rödövens bedelinin karşılıklı mübadelesini konu edinen tarafların anlaşması*” şeklinde belirlenebilecek unsurlardan meydana geldiği söylenebilir⁶². Bu unsurlara ek olarak, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından verilecek olan iznin de rödövens sözleşmesinin bir unsuru olarak değerlendirilmesi mümkündür. Diğer taraftan, rödövens sözleşmesinin maden siciline şerh edilmesinin sözleşmenin geçerliliğine etkisi ve şerhin sözleşmenin bir unsuru olarak kabul edilip edilemeyeceği de bu başlık altında değerlendirilecektir.

2. Maden İşletme İzni Alınan Ruhsat Sahası Üzerindeki Maden Hakkının Kullanımının Devri

Rödövens sözleşmesinin unsurlarından birincisi, maden işletme izni alınan ruhsat sahası üzerindeki maden hakkının kullanımının devridir. Diğer bir deyişle, sadece maden arama ve işletme ruhsatının alınması, kural olarak, ruhsat sahibine rödövens sözleşmesi yapma hakkı vermez. Maden sahasının rödövens yöntemiyle işlettirilebilmesi için, maden işletme izninin alınmış olması gereklidir⁶³.

⁶² **Özdamar**, Maden Hakkının Devri, s. 126; **Amıkloğlu**, s. 110-112. 22.HD. 13.4.2015, E.2015/3744 K.2015/13328, “*Rödövens sözleşmelerinde ruhsat sahibi maden işletme iznini rödövensçiyä devretmekte, bunun karşılığında da rödövensçidan, rödövens bedeli denen pay almaktadır. Başka bir anlatımla rödövens maden ruhsatının, hak sahibi tarafından başkalarına süreli olarak tahsisi sebebiyle ton başına alınan kira geliridir*” (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 12.4.2016); 22.HD. 13.4.2015, E.2015/3744 K.2015/13328, “*...rödövens sözleşmesinde maden işletme ruhsatı sahibinin ruhsat sahasının tamamı ya da bir kısmındaki işletme iznini belirli bir süre başkasına devretmesi ve karşılığında genellikle çıkarılan madenin belirli bir miktarı kadar bedeli rödövens bedeli olarak alması söz konusu olup bu sözleşme bir nevi hasılat kirası olarak kabul edilmektedir. ...*” (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 12.4.2016).

⁶³ Gerçekten, **Kocaman / Kayar / Kocaman**'a göre de, “*Rödövens sözleşmelerinde işletme yapılacak alan koordinatlarının 6 derecelik dilim esas alınarak, yirmi noktayı geçmeyecek şekilde, 7 basamaklı koordinatlar ile 1/25000 ölçekli pafta adı yazılarak belirtilmesi zorunludur. Bu aşamada, sözleşmede verilen koordinatlar çizilerek işletme izin alanından taşma olup olmadığı kontrol edilmektedir. Yine daha önce MİGEM sicil kayıtlarına şerh edilmiş rödövens sözleşmesi var ise önce şerh edilen sözleşmedeki koordinatlar çizildikten*

Bu durumda, maden arama veya işletme ruhsatı alınmış ancak maden işletme izni alınmamış bir maden sahası hakkında yapılan rödövens sözleşmesinin akıbetinin ne olacağı hususu akla gelir. Rödövens sözleşmesine konu olan maden hakkının, sözleşmenin yapıldığı sırada mutlaka var olması ya da ruhsat sahibinin malvarlığında bulunması gerekmez. Ruhsat sahibi, bu hakkı daha sonraki bir tarihte elde ederek rödövensçiye (rödövens verene) kullandırmayı yükümlenmişse, bu rödövens sözleşmesi geçerlidir. Ancak, sözleşmeden doğan borcun ifa edilebilmesi için maden işletme izninin alınması gerekir. Zira sözleşmenin yapıldığı anda edimin ifası imkânsız olsa da taraflar ifa zamanında ifanın mümkün hâle geleceği düşüncesine sahiplerse, sözleşme geçerlidir⁶⁴.

3. Rödövens Bedeli

Rödövens sözleşmesinin ikinci unsuru, rödövensçinin (rödövens verenin) maden işletme iznini kullanması karşılığında maden işletme izni sahibine ödemesi gereken rödövens bedelidir. Zira rödövens sözleşmesi, kural olarak, tam iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerdendir ve rödövensçi (rödövens veren) maden işletme izninin kendisine kullandırılması karşılığında işletme ruhsatı sahibine rödövens bedeli ödemektedir⁶⁵.

Rödövens bedeli, kural olarak bir miktar paradır. Taraflar, rödövens bedeli olarak üretilen maden miktarını göz ardı ederek sabit bir bedel belirleyebilecekleri gibi⁶⁶; üretilen maden miktarına göre değişen bir bedel de belirle-

sonra şerh edilmesi talep edilen rödövens sözleşmesindeki koordinatlar çizilerek rödövens ile işletme yapılacak alanların çakışıp çakışmadığı kontrol edilir. Alanların bir kısmının veya tamamının çakışması durumu söz konusu olduğunda sonra talep edilen rödövens sözleşmesi MİGEM sicil kayıtlarına şerh edilmemektedir” (bkz., naklen, **Kocaman / Kayar / Kocaman**, s. 235). Dolayısıyla, rödövens sözleşmesinin maden işletme izninden kaynaklanan madencilik faaliyeti yapma ve maden ocağından çıkan maden cevherlerini kullanma, yararlanma ve üzerinde tasarruf yapma yetkilerini devretmeyi konu aldığı söylenebilir. Buna karşılık, **Amıkhoğlu**'na göre, rödövens sözleşmesinin konusu, usulüne göre alınmış olan maden işletme ruhsatıdır (bkz., age., s. 92).

⁶⁴ **Oğuzman / Öz**, s. 89.

⁶⁵ **Amıkhoğlu**, s. 111. 22.HD. 13.4.2015, E.2015/3744 K.2015/13328, “İş bu dava konusu sözleşme ve eki niteliğindeki diğer belgelerin incelenmesi sonucunda dava konusu hizmet sözleşmesi kapsamında davalı Soma Kömürleri A.Ş.'ye devredilmiş herhangi bir maden veya işletme ruhsatının devri söz konusu olmadığı gibi, üretilen kömür için davalı TKİ. Genel Müdürlüğü'ne ödenen bir bedel de bulunmadığından dava konusu hizmet alım sözleşmesinin rödövens sözleşmesi olarak kabulü mümkün değildir.” (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 12.4.2016).

⁶⁶ 6.HD. 22.10.2014, E.2014/7544 K.2014/11379, “...taraflar arasında 1.1.2006 tarihinde imzalanan rödövens sözleşmesi... aylık sabit kira bedelinin belirlendiğini, ... ” (Kazancı

yebilirler. Uygulamada, söz konusu değişen bedelin üretilen her ton maden başına sabit bir bedel⁶⁷ veya üretilen her ton madenin satış değerinin belirli bir oranı⁶⁸ şeklinde kararlaştırıldığı görülmektedir⁶⁹. Ayrıca, rödövens bedelinin Türk parası veya yabancı para⁷⁰ üzerinden kararlaştırılması da mümkündür. Taraflar, rödövens bedelinin peşin olarak ödeneceği hususunda anlaşabilecek-

İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 12.4.2016).

⁶⁷ 11.HD. 30.3.2000, E.2000/1553 K.2000/2498, “...taraflar arasında Denizli, Tavasda bulunan 117/118 ve 117/123 ruhsatlı krom madenlerinin işletilmesi maksadıyla 3.6.1965 tarihli anlaşma ile müvekkillerine rödövens bedeli olarak ton başına 2 TL: ödenmesinin kararlaştırıldığını ...” (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 12.4.2016); aynı yönde bkz., 11.HD. 26.3.2002, E.2001/10331 K.2002/2265, (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 12.4.2016); 11.HD. 4.2.1999, E.1998/8755 K.1999/461, “...müvekkillerinin uhdesinde bulunan AR.62/371, İR. 510 ruhsat nolu maden (kömür) sahalarının 10.02.1965 günlü noterden rödövens sözleşmesi ile “istihsal olunacak kömürün beher tonu için ödenecek 2,50 TL.den davalıya devir olduğunu, daha sonra 01.03.1983 tarihinde rödövensin 10 TL/ton’a, 01.03.1984 tarihinde rödövens’in 20 TL/ton’a, 03.03.1986 tarihinde ise rödövensçulara en yüksek kömür satış bedeli üzerinden %02,5 oranında rödövens ödemesi ...” (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 12.4.2016).

⁶⁸ 11.HD. 8.5.1997, E.1997/1021 K.1997/3379, “... sözleşme gereğince alacağıın çıkarılan madenin belirlenen ton/dolar satış değerinin %10 ve üzerinden ödenmesi öngörüldüğünden ...” (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 12.4.2016); 11.HD. 23.1.2006, E.2005/301 K.2006/433, “... demir cevherinin beher tonu için ocak başı brüt satış fiyatının %10’u tutarında rodövens ve KDV ödeyeceğini kabul ettiğini, ...” (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 12.4.2016).

⁶⁹ William F. Carr / Paul R. Owen, Clear as Crude: Defending Oil and Gas Royalty Litigation, Natural Resources Journal, C. 37, S. 3, 1997, s. 695-696; Moulton, s. 259.

⁷⁰ C. A. Rae, Royalty Clauses in Oil and Gas Leases, Alberta Law Review, C. 4, S. 2, 1965-1966, s. 324. 11.HD. 26.3.2002, E.2001/10331 K.2002/2265, “...mahkemece davacının talep edebileceği rödevans bedelinin ton başına 0,93 ABD Doları olması ...” (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 12.4.2016); aynı yönde bkz., 11.HD. 21.10.1999, E.1999/3360 K.1999/8196, (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 12.4.2016).

leri gibi; yıllık⁷¹, aylık⁷² vb. şekilde dönemsel olarak⁷³ ödeneceğini de kararlaştırabilirler.

Öte yandan, rödövens sözleşmesine para dışındaki misli şeyler de konu olabilir⁷⁴. Gerçekten, rödövens sözleşmesinde, rödövens bedeli olarak maden sahasında üretilen madenin belirli bir kısmının veya belirli bir oranının karar-

⁷¹ **Rae**, s. 323. Bazı hâllerde, yıllık ödenecek olan asgari rödövens bedeli sözleşmede belirtilmektedir. Böylece, maden sahasında yapılan üretimin belirli bir sınırın altında kalması hâlinde, üretilen maden miktarı ile orantılı olarak belirlenecek rödövens bedeli ifa edilemeyecek; bunun yerine, sözleşmede belirlenen asgari rödövens bedeli ödenecektir. (bkz., Randall R. Adams, The Implied-in-Law Covenant to Develop and Mine in Hard Mineral Leases: Archer V. Mountain Fuel Supply CO., Idaho Law Review, C. 19, S. 3, 1983, s. 636 vd.). HGK. 23.10.2013, E.2013/14-215 K.2013/1487, "...Sahada blok mermer üretimi yapılacağı sözleşmenin 6. maddesi hükmünden anlaşılmaktadır. Yine bu madde hükmüne göre, rödövens sahasından her yıl üretimi gerçekleştirecek blok mermerlerin satışından elde edilecek paranın %10'u rödövens payı olarak ruhsat sahibine ödenecektir. Ancak işletmeci (davalı şirket) her sene için en az 8.000 ton blok mermer üretim taahhüdünde bulunmuştur. ..." (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 12.4.2016); aynı yönde bkz., 14.HD. 29.2.2008, E.2007/16592 K.2008/2471, (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 12.4.2016); 14.HD. 15.1.2008, E.2007/12869 K.2008/51, (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 12.4.2016).

⁷² 6.HD. 22.10.2014, E.2014/7544 K.2014/11379, "...tarafklar arasında 1.1.2006 tarihinde imzalanan rödövens sözleşmesi gereğince davalının, davacı köy tüzel kişiliğine ait mermer ocağını işlettiğini, 14.5.2010 tarihinde imzalanan mutabakatname ile aylık sabit kira bedelinin belirlendiğini, ..." (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 12.4.2016).

⁷³ 11.HD. 3.11.1983, E.1983/4170 K.1983/4731, "...Davacı vekili, müvekkilinin maliki bulunduğu maden imtiyazını her yıl asgari 10 bin ton istihsal karşılığı tonu 1.30 dolar hesabıyla cari kur üzerinden Türk Lirası olarak ve dört eşit taksitte rödövens ödemesi şartıyla 11.3.1976 tarihinde yapılan sözleşme ile davalıya devrettiğini ..." (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 22.4.2016).

⁷⁴ 14.HD. 15.1.2008, E.2007/12869 K.2008/51, "...rödövens sözleşmeleri hasılat kira sözleşmelerinin bir türüdür ve karşılıklı borç yükleyen rızai sözleşmelerdendir. Bu tür sözleşmelerde kiralayanın, kiraya konu malı kiracıya faydalanmak üzere vermesine karşılık kiracı da "kira parası" adı altında bir ödeme yapmak zorundadır. Kira parası, bir miktar para olabileceği gibi paranın dışında bir mal, iş görme veya somut olayda olduğu gibi kiralananan dan sağlanacak hasıllardan verilecek bir pay da olabilir. ..." (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 22.4.2016); 6.HD. 8.7.2013, E.2013/9552 K.2013/11644, "...sözleşmenin 5 inci maddesi uyarınca kum ocağının işletilmesi karşılığında aylık rödövens (iştirakli kira) bedeli olarak 1.yıl için 8.000 ton, 2. yıl için 12.000 ton, 3. yıl için aylık 16000 ton yıkanmış ve 3-7 numara arası sınıflandırılmış kumun davacı vekil edinimine verilmesi ve talep halinde bunlar karşılığı olarak çakıl veya stabilize gibi ürünlerin verilmesinin kararlaştırıldığını, ..." (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 22.4.2016); 6.HD. 4.3.2014, E.2014/640 K.2014/2429, "...Sözleşme ile ruhsat sahibi dava dışı ... Bilecik Mermer İşletmeleri A.Ş., Bursa Merkez Çalı Bucağı Mahsempınar Köyü civarında koordinatları sözleşmede gösterilen mermer sahası dışında kalan tüm ruhsat sahasını elde edilen mermer üretiminin % 9'u rödövens bedeli ile davalıya kiralamıştır. ..." (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 22.4.2016).

laştırılması mümkündür. Sözleşmede rödövens bedelinin bu şekilde kararlaştırılması hâlinde, rödövensçi (rödövens veren), taraflarca belirlenen periyodlarda üretilen madenin belirli bir kısmını veya oranını ruhsat sahibine teslim etme borcu altına girmektedir.

Bazı hâllerde, rödövens sözleşmesinde, rödövensçinin (rödövens verenin) borcunun belirli bir miktar elektrik enerjisi olarak kararlaştırıldığı görülmektedir. Bu tür hükümlere genellikle, elektrik üretiminde kullanılabilecek kömür ve linyit gibi madenlerin rödövens yoluyla işletilmesinin üçüncü kişilere bırakıldığı hâllerde rastlanmaktadır. Dolayısıyla, rödövens bedelinin, taraflarca belirlenen miktarda elektrik enerjisi olarak kararlaştırılabileceğini ifade etmek mümkündür⁷⁵. Öte yandan, uygulamada yapılan bazı rödövens sözleşmelerinde ruhsat sahibinin rödövensçi (rödövens veren) tarafından üretilen madeni satmak üzere belirli bir miktar üzerinden alabilmesine ilişkin hükümler konulmaktadır. Böylece, ruhsat sahibi, rödövensçiden (rödövens verenden) aldığı madeni satarak kazandığı kâr nispetinde rödövens bedeli elde etmektedir⁷⁶.

Son olarak, ruhsat sahibinin maden hakkının kullanımını bedelsiz olarak devredip devredemeyeceği hususu tartışılmalıdır. MY.m.4/I-aaa hükmüne göre, rödövens sözleşmesi, “*ruhsat sahalarındaki madenlerin üretilerek değerlendirilmesi amacıyla üçüncü kişilere veya kuruluşlara tasarruf hakkı sağlamak üzere ruhsat sahasının tamamı ya da bir kısmı için ruhsat sahiplerinin bu kişilerle yapmış oldukları sözleşmeler*”dir. Görüldüğü üzere, maddede bedelden bahsedilmemiştir. Bu nedenle, ruhsat sahiplerinin üçüncü kişilerle madenlerin üretilerek değerlendirilmesi amacıyla herhangi bir bedel almaksızın yaptıkları sözleşmelerin de teorik olarak rödövens sözleşmesi olarak değerlendirilebilmesi mümkündür.

⁷⁵ Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu Genel Müdürlüğü tarafından 2007 yılında Rödövens Uygulama Yönergesinin “*Tanımlar*” başlıklı 3 üncü maddesinde ise, rödövens fiyatı, “*işletmecinin üreteceği ya da sevk edeceği kömür ve varsa diğer madenler için TKİ’ye ödeyeceği (TL/Ton) fiyatı ile üreteceği elektrik enerjisi için Kw/h başına ödeyeceği (ykr/kw/h) fiyatı*”dır. Bkz., **Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu Genel Müdürlüğü**: Rödövens Uygulama Yönergesi 2007.

⁷⁶ 22.HD. 13.4.2015, E.2015/3744 K.2015/13328, “*...Yine rödavans sözleşmesi ruhsat sahibinin çıkarılan kömürü satmak üzere belirli bir bedelden alabilmesi şeklinde de olabilmektedir. ...*” (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 22.4.2016).

4. Tarafların Anlaşması

a. Genel Olarak

Rödövens sözleşmesinin üçüncü unsuru ise, tarafların, maden işletme izni alınan ruhsat sahası üzerindeki maden hakkının kullanımının devri konusunda anlaşmalarıdır. Rödövens sözleşmesinin kurulabilmesi için, tarafların sözleşmenin objektif ve sübjektif esaslı noktaları üzerinde anlaşmış olmaları gerekli ve zorunludur. Diğer bir deyişle, maden hakkının kullanımı bir bedel karşılığında devrediliyorsa, ruhsat sahibi ile rödövensçinin (rödövens verenin) maden işletme izninin kullanımının rödövensçiye (rödövens verene) devri karşılığında rödövensçinin (rödövens verenin) rödövens bedeli ödeyeceği hususunda da anlaşmaları gerekmektedir⁷⁷. Bu iki unsur dışındaki hususlar bakımından, kural olarak, tarafların anlaşması zorunlu değildir. Ancak, MY.m.101/V hükmünde rödövens sözleşmelerinde sözleşmenin bitiş tarihi, muhtemel süre uzatımları dahil gün/ay/yıl olarak belirtileceği hüküm altına alınmıştır⁷⁸. Bu hükmün yürürlüğe girmesiyle birlikte, tarafların maden işletme izninin kullanımı ve rödövens bedeli dışında rödövens süresi hakkında da

⁷⁷ **Adams**'a göre de rödövens bedeli, rödövens sözleşmesinin esaslı unsurlarından birisidir (bkz., agm., s. 635). Öte yandan, sözleşmenin konusunun belirlenebilir olması yeterlidir. Bkz., 6.HD. 4.3.2014, E.2014/640 K.2014/2429, "...Sözleşme ile ruhsat sahibi dava dışı ... Bilecik Mermer İşletmeleri A.Ş., Bursa Merkez Çalı Bucağı Mahsempınar Köyü civarında koordinatları sözleşmede gösterilen mermer sahası dışında kalan tüm ruhsat sahasını elde edilen mermer üretiminin % 9'u rödövens bedeli ile davalıya kiralamıştır. ..." (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 25.4.2016).

⁷⁸ Uygulamada yapılan bazı rödövens sözleşmelerinde sözleşmenin başlangıç ve bitiş tarihi açıkça belirtilmektedir. Bkz., 14.HD. 8.7.2014, E.2014/1877 K.2014/9161, "...Bu sözleşmede ... 20.5.2009 tarihinden 12.6.2012 tarihine kadar işletme hakkının adı geçen şirkete rödövens karşılığı verildiği anlaşılmaktadır. ..." (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 25.4.2016); aynı yönde bkz., 14.HD. 15.1.2008, E.2007/12869 K.2008/51, (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 25.4.2016); 6.HD. 24.12.2015, E.2015/2014 K.2015/11459, (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 25.4.2016).

Maden Yönetmeliği yürürlüğe girmeden önce bazı rödövens sözleşmelerinde sözleşmenin başlangıç tarihi ve kaç yıl süreli olduğu belirtilmekteydi. Bkz., 6.HD. 1.10.2014, E.2014/634 K.2014/10725, "...Davada dayanılan ve hükme esas alınan 08.06. 2007 tarihli ve on yıl süreli rödövens sözleşmesi konusunda taraflar arasında bir uyumsuzluk bulunmamaktadır. ..." (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 25.4.2016); aynı yönde bkz., 14.HD. 21.11.2007, E.2007/8532 K.2007/14665, (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 25.4.2016); 6.HD. 22.5.2014, E.2013/15333 K.2014/6622, (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 25.4.2016). Ancak, MY.m.101/V'in açık ifadesi uyarınca artık rödövens sözleşmelerinde sürenin bu şekilde belirtilmesi mümkün değildir.

anlaşmalarının zorunlu hâle geldiği söylenebilir. Bu nedenle, kesin bitiş tarihi gösterilmeyen rödövens sözleşmeleri de geçersiz olacaktır⁷⁹.

b. Rödövens Sözleşmesinin Şekli

Diğer sözleşmelerde olduğu gibi, rödövens sözleşmesinin unsurlarından birisi tarafların anlaşmasıdır. Tarafların anlaşarak bir sözleşme kurabilmeleri için irade açıklamasında bulunmaları gerekmektedir. İrade açıklamasının şekli, kural olarak, önem arz etmez. Ancak, kanun koyucu, bazı sebeplerle bir takım hukukî işlemlerin kurulabilmesi için gereken irade açıklamalarının belirli bir kalıpta yapılmasını istemiştir. Kanun hukukî işlemlerin belirli bir kalıpta yapılmasını emretmedikçe, taraflar irade açıklamalarını, sözlü, yazılı veya resmî şekillerde yapabilirler⁸⁰.

Rödövens sözleşmesinin şekli denildiği zaman da, sözleşme nasıl kurulursa kurulsun, tarafların iradelerini açıklarken kullanması gereken kalıplar ifade edilmek istenmektedir. Hangi kalıbın kullanılması gerektiği, sözleşmenin taraflarından birisinin kamu tüzel kişisi olup olmasına göre farklılaşacaktır.

aa. Sözleşmenin Taraflarının Özel Hukuk Kişisi Olması Hâlinde

Borçlar hukukunda, kural olarak, şekil serbestisi ilkesi geçerlidir. Şekil serbestisi ilkesi, BK.m.12/I hükmünde “*sözleşmelerin geçerliliği, kanunda aksi öngörülmedikçe, hiçbir şekle bağlı değildir*” biçiminde ifade edilmiştir. Yani, bir pozitif hukuk kuralının açıkça öngördüğü istisnalar dışında, her türlü borçlar hukuku sözleşmesini geçerli olarak kurabilmek için taraflar iradeleri-

⁷⁹ **Topaloğlu**, Şekil, s. 212. Bu hükmün uzun süreli yatırım yapmak isteyen rödövensçileri olumsuz etkileyeceği ifade edilebilir (bkz., **Topaloğlu**, Şekil, s. 212).

⁸⁰ Hans **Merz**, Vertrag und Vertragschluss, 2. Auflage, Freiburg 1992, s. 182; H. **Oser** / W. **Schönenberger**, Borçlar Hukuku, Birinci Kısım, (Çev. Recai Seçkin), Ankara 1947, s. 103-104; **von Tuhr**, s. 229; Halûk **Tandoğan**, Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri, C. I/1, Kendisine Özgü Yapısı Olan ve Karma Sözleşmeler, Satış ve Çeşitleri, Trampa, Bağışlama, 6. Baskı, İstanbul 2008, s. 11; Adnan **Tuğ**, Türk Özel Hukukunda Şekil, 2. Baskı, Konya 1994, s. 28; Ali Naim **İnan** / Özge **Yücel**, Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, 4. Baskı, Ankara 2014, s. 172; Hüseyin **Hatemi** / Emre **Gökyayla**, Borçlar Hukuku, Genel Bölüm, 2. Baskı, İstanbul 2012, s. 42; Ferit H. **Saymen**, Borçlar Hukuku Dersleri, C. I, Umumî Hükümler, İstanbul 1950, s. 144-145; Turhan **Esener**, Borçlar Hukuku, C. 1, Akitlerin Kuruluşu ve Geçerliliği (BK.m.1-40), Ankara 1969, s. 168; **Arsebük**, s. 330; **Aybay**, s. 23; **Ataay**, s. 136; **Gönensay**, s. 63; **Tekil**, s. 75; **Oğuzman** / **Öz**, s. 139; **Kocayusufpaşaoğlu** / **Hatemi** / **Serozan** / **Arpacı**, s. 270; **Eren**, Genel, s. 284; **Akıncı**, s. 77; **Ayan**, Borçlar, s. 175; **Nomer**, s. 99; **Yıldırım**, Abdulkерim, s. 78.

ni diledikleri şekilde açıklayabilirler. Diğer bir ifadeyle, tarafların iradelerini sözlü olarak dahi açıklamaları, sözleşmenin kurulabilmesi için yeterlidir⁸¹.

Rödövens sözleşmesi bakımından MY.m.82/I hükmünde yer alan resmî şekil şartı uygulama alanı bulmaz. Zira rödövens sözleşmesiyle maden ruhsatı devredilmemekte, sadece maden işletme izninin kullanımının devri söz konusu olmaktadır⁸². Görüldüğü üzere, rödövens sözleşmesinin şekli hakkında maden mevzuatında herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Hâl böyle olunca, teorik olarak, rödövens sözleşmesinin herhangi bir şekle tâbi olmadığını ve sözlü olarak dahi kurulabileceğini söylemek mümkündür⁸³. Ancak, taraflar, bir pozitif hukuk kuralıyla şekle tâbi tutulmamış olan sözleşmenin şekle tâbi olması konusunda anlaşabilirler. Böylece, taraflar, rödövens sözleşmesini adı yazılı şekilde yapabilecekleri gibi; noterde düzenleme ya da onaylama şeklinde yapabilirler⁸⁴.

⁸¹ Merz, s. 182; von Tuhr, s. 229; Saymen, s. 144; Gönensay, s. 63; Ataay, s. 136; Aybay, s. 23; Arsebük, s. 330; Esener, s. 168; Oğuzman / Öz, s. 139; Hatemi / Gökyayla, s. 42; Eren, Genel, s. 282; Ayan, Borçlar, s. 37, 175; Nomer, s. 99; Akıncı, s. 84-85; İnan / Yücel, s. 207; Yıldırım, Abdulkerim, s. 104.

⁸² Topaloğlu, Şekil, s. 209. 10.HD. 17.10.2014, E.2014/16695 K.2014/19906, "...Türk Borçlar Hukukunda sözleşmelerde şekil serbestisi geçerlidir. Yasada özel olarak bir şekle bağlanmayan sözleşmeleri taraflar istedikleri şekilde yapabilirler. Rödövens sözleşmesi maden ruhsatının devri anlamına gelmediğinden, devir sözleşmesinin Maden İşleri Genel Müdürlüğünde yetkili memur huzurunda yapılması zorunluluğu yoktur. ..." (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 25.4.2016); aynı yönde bkz., 10.HD. 26.5.2014, E.2013/18757 K.2014/12683, (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 25.4.2016); 10.HD. 17.10.2014, E.2014/16695 K.2014/19906, (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 25.4.2016); 10.HD. 25.11.2013, E.2013/3807 K.2013/22156, (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 25.4.2016); 21.HD. 26.1.2010, E.2009/12236 K.2010/620, (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 25.4.2016).

⁸³ Amıkhoğlu, s. 75. Zımnî irade açıklamasıyla da kurulmasının mümkün olduğu hakkında bkz., Adams, s. 633. HGK. 11.10.2006, E.2006/11-617 K.2006/642, "...O halde mahkemece herhangi bir şekil şartına tabi olmayan rödövens sözleşmesine dayalı davacı taleplerinin değerlendirilmesi gerekir iken, ..." (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 25.4.2016); aynı yönde bkz., 11.HD. 8.12.2005, E.2004/12958 K.2005/12044, (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 25.4.2016).

⁸⁴ Gülay Öztürk, Teoride ve Uygulamada Hasılat Kirası, Ankara 2010, s. 71; Topaloğlu, Maden Hukuku, s. 46; Topaloğlu, Şekil, s. 210; Uyumaz / Güngör, s. 157; Erekmekci / Süleymanoğlu, s. 136; Amıkhoğlu, s.75. 21.HD. 12.6.2014, E.2014/4877 K.2014/13472, "...Maden ruhsat sahibi (madenci) ile rödövensla sahayı işletecek olan (rödövensçi) rödövens sözleşmesini isterlerse adi yazılı şekilde, isterlerse noter de düzenleme şeklinde yapabilirler ..." (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 25.4.2016); aynı yönde bkz., 21.HD. 10.11.2005, E.2005/7880 K.2005/10996, (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 25.4.2016); 21.HD. 26.1.2010, E.2009/12236 K.2010/620, (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 25.4.2016);

Rödövens sözleşmesinin aslının ve sözleşmede imzası bulunan taraf şirket ise, imza sirkülerinin; gerçek kişi ise, imza beyannamesinin asıllarının MİGEM'e verilmesi gerekmektedir⁸⁵. Bu nedenle, rödövens sözleşmesinin, teorik olarak, sözlü olarak veya zımnî irade açıklamasıyla dahi kurulabileceği kabul edilebilirse de; bir etkinlik unsuru olarak değerlendirilebilecek olan Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın izin veya icazetinin alınabilmesi ve sözleşmenin maden siciline şerh edilebilmesi için en azından yazılı olarak düzenlenmesi gerektiği ileri sürülebilir. Bu konuda, Maden Kanunu'na hüküm konularak rödövens sözleşmelerinin yazılı şekilde yapılmadıkça geçerli olmayacağı hüküm altına alınabilir.

Rödövens sözleşmesine konu olan maden sahasının, önceden üzerinde inşa edilen bir işletme ile de devredilebilmesi mümkündür. Maden sahasıyla birlikte bir işletmenin de kullanımının devredilmiş olduğu durumlarda, işletmenin kiralanmasına ilişkin kurallar somut olayda uygulama alanı bulur. Bu hâlde, maden sahası üzerindeki işletmenin, ticarî işletme olabilmesi için gereken “gelir sağlamayı hedef tutmak”, “devamlılık”, “bağımsızlık” ve “esnaf işletmesi için öngörülen sınırın aşılması” şeklindeki unsurları⁸⁶ taşıyıp taşımadığına bakmak gerekmektedir. Eğer maden sahası üzerindeki işletme, bu unsurları taşıyorsa, ticarî işletme olarak nitelendirilecektir. Bu nedenle, ticaret siciline tescil edilmiş⁸⁷ bir ticarî işletmenin kiralanmasını konu alan rödövens sözleşmelerinin, yazılı olarak⁸⁸ yapılması ve ticaret siciline tescil edilmesi ge-

11.HD. 4.2.1999, E.1998/8755 K.1999/461, “...müvvekkillerinin uhdesinde bulunan AR.62/371, İR. 510 ruhsat nolu maden (kömür) sahalarının 10.02.1965 günlü noterden rödövens sözleşmesi ile ...” (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 25.4.2016).

⁸⁵ Kocaman / Kayar / Kocaman, s. 236.

⁸⁶ Ticari işletmenin unsurları hakkında ayrıntılı bilgi için bkz., Hüseyin Ülgen / Mehmet Helvacı / Abuzer Kendigelen / Arslan Kaya / N. Füsün Nomer Ertan, Ticari İşletme Hukuku, 5. Baskı, İstanbul 2015, s. 145-166; Rıza Ayhan / Mehmet Özdamar / Hayrettin Çağlar, Ticari İşletme Hukuku, Genel Esaslar, 9. Baskı, Ankara 2016, s. 119-124; Oruç Hami Şener, Ticari İşletme Hukuku, Ankara 2016, s. 4-7; Ali Bozer / Celal Göle, Ticari İşletme Hukuku, 3. Baskı, Ankara 2015, s. 7-12.

⁸⁷ Ayhan / Özdamar / Çağlar'a göre, TK.m.11/III, ticaret siciline tescil edilmiş ticarî işletmeler hakkında uygulanabilir (bkz., age., 136, 139).

⁸⁸ Ticari işletmelerin kiralanmasını konu alan sözleşmelerin yazılı şekilde yapılması gerektiği hakkında bkz., Kendigelen (Ülgen / Helvacı / Kaya / Nomer Ertan), s. 199; Ayhan / Özdamar / Çağlar, s. 164; Şener, s. 19; Bozer / Göle, s. 20-21. TK.m.11/III'de öngörülen şekil şartı, geçerlilik şartıdır (Kendigelen (Ülgen / Helvacı / Kaya / Nomer Ertan), s. 199; Bozer / Göle, s. 20-21).

rekmetedir (TK.m.11/III)⁸⁹. Buna karşılık, ticaret siciline tescil edilmemiş olan ticarî işletmeler ve ticarî işletme mahiyetinde olmayan işletmelerin kiralınmasını konu alan rödövens sözleşmelerine borçlar hukukunda yer alan hükümler uygulanacaktır.

bb. Sözleşmenin Taraflarından Birisinin Kamu Tüzel Kişisi Olması Hâlinde

Rödövens sözleşmenin taraflarından birisinin kamu tüzel kişisi olması hâlinde, şekil serbestisi ilkesi uygulama alanı bulmaz. Zira kamu kurumları, rödövens sözleşmesinin yapımı aşamasında ihale yöntemini kullanmaktadırlar. Bu hâlde, sözleşmenin yapılması aşamasına kadar gerçekleştirilen işlemlerin tamamının birer idarî işlem olduğunu söylemek mümkündür. Diğer bir deyişle, idarî sözleşmeler ile idarenin özel hukuk sözleşmeleri arasında sözleşmenin yapımı aşamasında herhangi bir farklılık bulunmamaktadır. Bu durum, sözleşmenin taraflarından birisinin kamu tüzel kişi olduğu hâllerde, sözleşmenin yapılmasına kadarki aşamada idarenin işlemlerine ilişkin uyuşmazlıklar için idarî yargının görevli olmasına; buna karşılık, sözleşmenin imzalanmasından sonraki dönemde çıkan uyuşmazlıklar için adli yargının görevli olmasına yol açmaktadır⁹⁰.

Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu Genel Müdürlüğü, kurum tarafından yapılacak olan rödövens sözleşmelerinin yapılma usulünü yeknesak kullarlara tâbi tutmak amacıyla 2007 yılında Rödövens Uygulama Yönergesi çıkarmıştır. Gerçekten, söz konusu yönergenin birinci maddesinde, Yönergenin çıkarılma amacının rödövens karşılığında üretim yaptırılmasına ilişkin esas ve usullerin belirlenmesi olduğu ifade edilmiştir⁹¹. Buna karşılık, diğer kamu kurumları, rödövens sözleşmelerinin yapılmasına ilişkin böyle bir yönerge çıkarmamıştır. Bu nedenle, bu kamu kurumlarının yaptığı rödövens sözleşmelerine Maden Kanunu ve Maden Yönetmeliği'nde düzenlenen ihale hükümlerinin uygulanması gerektiği ifade edilebilir⁹².

⁸⁹ Topaloğlu, Şekil, s. 210; Amıkhoğlu, s. 75.

⁹⁰ Bahtiyar Akyılmaz / Sezginer Sezginer / Cemil Kaya, Türk İdare Hukuku, 5. Baskı, Ankara 2014, s. 470; Atilla İnan, İhale Hukuku Ders Notları, 2. Baskı, Ankara 2014, s. 36.

⁹¹ Bkz., Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu Genel Müdürlüğü: Rödövens Uygulama Yönergesi 2007.

⁹² Topaloğlu, Maden Hukuku, s. 259. 11.HD. 10.2.1998, E.1997/8291 K.1998/684, "...Davacı vekili, Torbalı ilçesindeki İD.91 sicil 275 ruhsat no'lu demir maddesi sahasının rödövensla işletilmesi hususunda açılan ihale sonunda en uygun teklifi veren davalı ile 19.4.1994 tarihinde 3.dönem 5 yıllık sözleşme imzalandığını ..." (Kazan

5. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının İzni

2015 yılında, 4.2.2015 tarih ve 6592 sayılı Kanun'un⁹³ 22 nci maddesiyle Maden Kanunu'nun ek yedinci maddesine birinci fıkrasından önce gelmek üzere iki fıkra eklenmiştir. Bu değişiklik sonrasında, ruhsat sahipleri ile üçüncü kişiler arasındaki rüdvans sözleşmelerinin Bakanlığın iznine tâbi olduğu ve izin alınmaksızın yapılan rüdvans sözleşmeleri ile yürütülen faaliyetlerin durdurulacağı hüküm altına alınmıştır⁹⁴.

Burada değerlendirilmesi gereken husus, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından verilen iznin, aslında bir hukukî işlem olan rüdvans sözleşmesine etkisinin ne olacağıdır. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından verilecek olan iznin rüdvans sözleşmesi bakımından bir etkinlik unsuru olduğunu söylemek mümkündür⁹⁵.

Bu durumda, rüdvans sözleşmesinin yapılmasından iznin verilmemesi veya verilmesi ânına kadar maden sahasında rüdvansçı (rüdvans veren) tarafından üretim yapılmışsa MadK.m.12/5 hükmünün kıyasen uygulama alanı bulabileceği söylenebilir. Zira, rüdvansçının (rüdvans verenin) maden sahasında üretim yapabilmesi için, mutlaka ruhsat sahibi ile arasında geçerli bir rüdvans sözleşmesinin olması gerekmektedir. Geçersiz olan rüdvans sözleş-

cı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 25.4.2016); 11.HD. 10.2.1998, E.1997/8291 K.1998/684, "...*Torbali ilçesindeki İD.91 sicil 275 ruhsat no'lu demir madeni sahasının rüdevansla işletilmesi hususunda açılan ihale sonunda en uygun teklifi veren davalı ile 19.4.1994 tarihinde 3.dönem 5 yıllık sözleşme imzalandığını, ...*" (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 25.4.2016).

⁹³ RG. 18.2.2015, S. 29271.

⁹⁴ Maden Kanunu'nun ek yedinci maddesine, 6592 sayılı Kanun'la eklenen rüdvansla ilgili hükümlerin emredici nitelik taşıdığı söylenebilir (**Topaloğlu**, Şekil, s. 213; **Amikhoğlu**, s. 79). **Sert / Şahverdioğlu**'na göre, bu değişiklikte birlikte, vergi borcu olan işletmelere rüdvans sözleşmesi için izin verilemeyecektir (bkz., **M. Sert / İ. Şahverdioğlu**, Maden Kanununda Yapılan Son Değişikliklerin Sektöre Muhtemel Olumlu ve Olumsuz Etkilerinin İrdelenmesi, Maden Hukuku Bildiriler Kitabı, Ankara 2016, s. 199). 6592 sayılı Kanun'un yürürlük tarihi olan 18.2.2015 tarihinden önce kurulan rüdvans sözleşmelerinin durumu Geçici 23 üncü maddede düzenlenmiştir. Buna göre, bu tarihten önce kurulan rüdvans sözleşmelerinin bir örneğinin 18.2.2015 tarihinden itibaren üç ay içinde MİGEM'e verilmesi zorunludur. Aksi takdirde, rüdvansla yapılan madencilik faaliyeti durdurulur. Ancak, değişiklikten önce kurulan rüdvans sözleşmeleri için, Bakanlıktan izin alınması gerekli değildir (bkz., **Topaloğlu**, Şekil, s. 214).

⁹⁵ Buna karşılık, **Topaloğlu**'na göre, Bakanlık tarafından verilecek olan izin, BK.m.12 anlamında bir geçerlilik şartıdır (bkz., Şekil, s. 211-212). Aynı şekilde, **Topaloğlu**'na göre, Maden Kanunu'nun emredici nitelik taşıyan ek yedinci maddesinde yer alan Bakanlık iznini alamayan rüdvans sözleşmeleri, BK.m.27 uyarınca kesin hükümsüzdür (bkz., Şekil, s. 213-214).

leşmesine istinaden maden işletme izni alanında yapılan üretimin başkasına ait ruhsat alanı içerisinde yapıldığı ifade edilebilir⁹⁶.

6. Rödövens Sözleşmesinin Maden Siciline Şerh Edilmesi

Öğretide de ifade edildiği üzere, maden sicili, tapu siciline hâkim olan ilkelere göre idare edilmektedir⁹⁷. Bu nedenle, tapu siciline bir takım kişisel (şahsî) hakların şerh edilerek etkilerinin güçlendirilmesi mümkün olduğu gibi⁹⁸, maden siciline de bir takım kişisel hakların şerh edilmesi mümkündür. Rödövens sözleşmesi, tarafları arasında kişisel (şahsî) bir borç ilişkisi doğurur⁹⁹. Diğer bir ifadeyle, rödövensçinin (rödövens verenin) rödövens sözleşmesinden kaynaklanan hakkını, kural olarak, bir başka kişiye karşı ileri sürme imkânı bulunmamaktadır. O, bu hakkını ancak rödövens sözleşmesinin karşı tarafı olan ruhsat sahibine karşı ileri sürebilir. Ruhsat sahibinin, maden ruhsatını bir başka kişiye devretmesi hâlinde, rödövensçi (rödövens veren) bu hakkını kural olarak, yeni ruhsat sahibine karşı ileri süremez.

Burada tartışılması gereken husus, rödövens sözleşmesinin maden siciline şerh edilmesinin rödövensçinin (rödövens verenin) sözleşmeden doğan hakkına aynî bir etki tanıyıp tanımayacağıdır. Bu konuda, ilk olarak, rödövens sözleşmelerinin maden siciline şerh edilmesiyle, tıpkı tapu siciline şerh edilebilen kişisel (şahsî) haklarda olduğu gibi, rödövensçinin (rödövens verenin) sözleşmeden doğan kişisel (şahsî) hakkının aynî bir etkiye kavuşacağı söyle-

⁹⁶ Erdoğan, s. 89.

⁹⁷ Topaloğlu, Maden Hukuku, s. 49; Topaloğlu, Şekil, s. 217; Göger, Maden, s. 124; Özdamar, Maden Hakkının Devri, s. 126. Tapu siciline hâkim olan ilkeler için bkz., M. Kemal Oğuzman / Özer Seliçi / Saibe Oktay Özdemir, Eşya Hukuku, 20. Baskı, İstanbul 2017, s. 152-156; Turhan Esener / Kudret Güven, Eşya Hukuku, 7. Baskı, Ankara 2017, s. 126-132; Fikret Eren / Veysel Başpınar, Toprak Hukuku, 4. Baskı, Ankara 2014, s. 239-256; A. Lâle Sirmen, Eşya Hukuku, 5. Baskı, Ankara 2017, s. 116-119; Turgut Akıntürk, Eşya Hukuku, İstanbul 2009, s. 273-281; Ayan, I, s. 219-248; Ertaş, s. 93-106; Hasan Erman, Eşya Hukuku Dersleri, 5. Baskı, İstanbul 2014, s. 35; Haluk Nami Nomer / Mehmet Serkan Ergüne, Eşya Hukuku, Zilyetlik ve Tapu Sicili, 5. Baskı, İstanbul 2017, s. 109-110. Diğer taraftan, maden sicilinin tutulmasında, tapu sicilinde olduğu gibi aynı yöntem kullanılmaktadır. Maden sicilinin tutulmasından kaynaklanabilecek zararlar açısından, her ne kadar kanunda herhangi bir hüküm bulunmasa da, devletin sorumlu olacağının kabul edilmesi gerekmektedir (Göger, Maden, s. 128-129).

⁹⁸ Bu konuda bkz., Aydın Aybay / Hüseyin Hatemi, Eşya Hukuku, 4. Baskı, İstanbul 2014, s. 92-97; Mehmet Ünal / Veysel Başpınar, Şekli Eşya Hukuku, 8. Baskı, Ankara 2016, s. 284-292; Oğuzman / Seliçi / Oktay Özdemir, s. 249-251; Ayan, I, s. 403-406.; Esener / Güven, s. 167-171; Sirmen, s. 205-212; Akıntürk, s. 314, 315; Ertaş, s. 169-172; Erman, s. 40; Nomer / Ergüne, s. 137-145.

⁹⁹ Topaloğlu, Maden Hukuku, s. 159 vd.; Amikhoğlu, s. 40.

nebilir¹⁰⁰. Buna karşılık, Danıştay bir kararında¹⁰¹, rödövens sözleşmesinin bir özel hukuk sözleşmesi olduğu ve bu nedenle de maden siciline şerh verilse de üçüncü kişi ve kurumlara karşı ileri sürülemeyeceği belirtilmiştir. Bu bakımdan, rödövens sözleşmesinin maden siciline şerh verilmesinin, aynı etki sağlayabilmesi için kanunda bu yönde bir düzenleme olması gerektiği ifade edilebilir. Zira, sadece rödövens sözleşmesinin maden siciline işleneceğinin ifade edilmesi, sözleşmeden doğan kişisel (şahsî) hakka aynı etki sağlanıp sağlanmadığını tartışmalı hâle getirmektedir¹⁰².

Sonuç olarak, gerek maden sektöründe yatırım yapmak isteyen kişiler için güvenli bir ortam sağlanabilmesi gerekse rödövens sözleşmelerinin maden siciline kaydedileceği yönündeki ifadenin anlamsızlığını ortadan kaldırmak için, rödövens sözleşmelerinin maden siciline kaydedileceği yönündeki

¹⁰⁰ Topaloğlu, Maden Hukuku, s. 50; Topaloğlu, Şekil, s. 217; Amıkhoğlu, s. 36; Erekmekci / Süleymanoğlu, s. 141.

¹⁰¹ D.8.D. 30.1.2009, E.2008/4170 K.2009/473, “Rödövens sözleşmelerine dair hukuk sistemimizde özel düzenleme bulunmamakla beraber bu sözleşmelerini borçlar yasasının hasılat kirasına dair hükümleri çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiği ve bu sözleşmelerin sadece sözleşme taraflarını bağlayıcı olması, üçüncü kişiler ve kurumları bağlayıcı ve sorumluluğunun bulunmadığı, bu sebeple bu sözleşme hükümlerine dayanılarak işlem tesisine olanak bulunmadığı sonucuna varılmıştır. Bu durumda, ancak tarafları arasında bağlayıcı olan rödövens sözleşmesine dayanarak idarî işlem tesisinin mümkün olmaması sebebiyle yasal dayanağı bulunmayan davaya konu işlemde hukuka uyarlık bulunmamaktadır” (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 3.5.2016).

¹⁰² MY.m.82/VIII hükmünde rödövens sözleşmesi bulunan ruhsatların devir taleplerinde devir alandan, mevcut rödövens sözleşmesinin kabul edildiğine dair taahhütname isteneceği, verilmemesi halinde devir işlemi gerçekleştirilemeyeceğine dair bir düzenleme bulunmaktadır. MY.m.96/I-k hükmündeki “işlenir” fiilinin emir içermesi ile birlikte değerlendirdiğimizde, Yönetmelik yürürlüğe girdiği takdirde, her rödövens sözleşmesinin maden siciline işleneceği (şerh verileceği) ve rödövens sözleşmesine konu olan saha üzerindeki ruhsatın bir başkasına devredilmesi hâlinde maden siciline verilen şerhin aynı etki sağlayacağından söz edilebilir. Buna karşılık, MY.m.101/II hükmüne göre, “maden işletme ruhsat sahiplerinin, ruhsat sahalarının bir kısmı veya tamamı için üçüncü kişilerle yapmış oldukları rödövens sözleşmelerinin ve bu sözleşmelerde yapılan değişikliklerin, devir ve intikal işlemlerinde, bilgilendirme amacıyla Genel Müdürlüğe verilmesi ve maden siciline bilgi amaçlı şerh edilmesi zorunludur. Genel Müdürlük hiçbir şekilde rödövens sözleşmelerine taraf değildir”. Maden Yönetmeliği’nde önceki Yönetmelikte bulunmamasına rağmen yeni bir düzenleme (MY.m.82/VIII) yapılarak, rödövens sözleşmesinin ruhsatı devralacak kişi tarafından kabul edilmesi zorunlu tutulmasına rağmen; bu fıkroda “bilgilendirme amacıyla” ifadesinin yeniden kullanılması eleştiriye açıktır. Bu nedenle, MY.m.82/VIII hükmünün amacı dikkate alınarak, MY.m.101/II’de yer alan “bilgilendirme amacıyla” ifadesinin sadece “Genel Müdürlüğe verilmesi” ifadesi ile ilişkili olduğu; buna karşılık, “maden siciline şerh edilmesi” ifadesi ile ilişkili olmadığını söylemek yerinde olacaktır. Böylelikle, MK.m.1009’da yer alan kişisel hakların şerhine benzer bir durum ortaya çıkacaktır.

hükümün MK.m.1009 çerçevesinde değerlendirilmesi yerinde olacaktır¹⁰³. Diğer taraftan, rödövens sözleşmesinin maden siciline işlenmesi sözleşmenin kurucu, geçerlilik veya etkinlik unsurları bağlamında değerlendirilemez. Diğer bir ifadeyle, rödövens sözleşmesinin maden siciline kaydedilmemiş olması, sözleşmenin kurulmasına ve geçerliliğine herhangi bir etki etmeyecektir¹⁰⁴.

¹⁰³ **Topaloğlu**, Maden Hukuku, s. 51; **Topaloğlu**, Şekil, s. 217. Ancak, Maden Yönetmeliğinin 101 üncü maddesinin ikinci fıkrasında geçen “Maden işletme ruhsat sahiplerinin, ruhsat sahalarının bir kısmı veya tamamı için üçüncü kişilerle yapmış oldukları rödövens sözleşmelerinin ve bu sözleşmelerde yapılan değişikliklerin, devir ve intikal işlemlerinde, bilgilendirme amacıyla Genel Müdürlüğe verilmesi ve maden siciline bilgi amaçlı şerh edilmesi zorunludur” şeklindeki ifadenin lafzı dikkate alındığında bu sonuca varmak güç gözükse de, amaca dayalı (gai) yorum metodu ile böyle bir çıkarım yapılması gerekli ve yerindedir.

¹⁰⁴ **Erekmecki / Süleymanoğlu**, s. 141. HGK. 11.10.2006, E.2006/ 11-617 K.2006/642, “... Mahkemeye, toplanan kanıtlara göre, maden işletme ruhsatının davalıya ait olduğu, davalının 21.12.1999 tarihinde dava dışı Feyzullah Kurtul ile harici rödövens sözleşmesi imzalandığı, davacının müdahil Tacettin ile ocaktan çıkacak kömürün % 40'ının Tacettin'e, % 30'un ise davacıya ait olacağını kararlaştırdığı, ancak, Maden İşleri Genel Müdürlüğü'nün 16.06.2003 tarihinde davalı ile diğer müdahil Duraksan Ltd. Şti. arasındaki rödövens sözleşmesini kabul ettiği, bu durumda her ne kadar davalı, davacı ve dava dışı Feyzullah Kurtul arasında yapılmış bir sözleşme var ise de bu sözleşmenin Maden Yasası'nın 38'nci maddesi gereğince maden siciline tescil ettirilmediği, bu nedenle sözleşmenin davalıyı ve Maden Dairesi'ni bağlamadığı... gereğesiyle davanın reddine karar verilmiştir. ... (Dairemizin 23.03.1998 tarih ve 1998/394-1918 sayılı ilamında da önceden imzalanan ve bilahare maden siciline tescil edilen iki ayrı sözleşmeye dayalı talepler açısından maden siciline kayıtlı sözleşme dışındaki sözleşme hükümlerinin de tarafları bağlayıcı olduğu belirtilmiştir.) Taraflar arasındaki sözleşmenin maden siciline tescili zorunluluğu bulunmayıp, tescil ancak madendeki devlet hakkının takibi açısından hüküm ifade etmektedir. O halde mahkemeye herhangi bir şekil şartına tâbi olmayan rödövens sözleşmesine dayalı davacı taleplerinin değerlendirilmesi gerekir iken, somut olayda uygulama yeri bulunmayan Maden Kanunu'nun 38. maddesine göre sözleşmenin maden siciline kaydedilmediği gereğesiyle davanın reddi doğru görülmemiş, kararın bu nedenle dahi bozulması gerekmiştir. ...” (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 3.5.2016). Aynı yönde bkz., 11.HD. 8.12.2005, E.2004/12958 K.2005/12044, (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 3.5.2016). Ancak, uygulamada bazı rödövens sözleşmelerine, sözleşmenin maden siciline tescil edildiğinde yürürlüğe gireceği yönünde hükümler konulmaktadır. Bu durumda, rödövens sözleşmesinin geciktirici koşula bağlı olarak yapıldığı söylenebilir. Bu nedenle, sözleşme maden siciline tescil edilinceye kadar hüküm ifade etmeyecektir. Buna karşılık, sözleşmenin maden siciline tescil edilmesiyle birlikte şart (koşul) gerçekleşecek ve sözleşme hüküm ifade etmeye başlayacaktır. Bu yönde bkz., 11.HD. 23.3.1998, E.1998/394 K.1998/1918, “... Taraflar arasında 28.8.1997 tarihinde düzenlenen anlaşılan rödövens sözleşmesinin, 29.8.1987 günlü protokol gereği davacının rödövens hakkının maden siciline tescil edildiğinde yürürlüğe gireceği, tescil yapılmadığı takdirde ise sözleşmenin yapılmamış sayılacağı belirlendiği anlaşılmaktadır. Dosyada mevcut Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Maden Dairesi Başkanlığının 2.12.1992 tarihli yazısıyla da ilgili tescil işleminin 10.4.1992 tarihinde gerçekleştiği, gecikmeden ötürü davalı şirketin herhangi bir kusurunun bulunmadığı görülmektedir. Bu durumda 28.8.1987 tarihli rödövens sözleşmesinin 10.4.1992 tarihinden önceki döneme uygulanma imkânı bulunmamaktadır. ...” (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 3.5.2016).

Öte yandan, rödövens sözleşmeleri bakımından kıyasen uygulama alanı bulabilecek olan BK.m.310/I hükmüne göre ise, sözleşmenin kurulmasından sonra maden sahası herhangi bir sebeple el değiştirirse, yeni ruhsat sahibi rödövens sözleşmesinin tarafı olur¹⁰⁵. Bu düzenleme karşısında, rödövens sözleşmelerinin maden siciline kaydının şerh olarak değerlendirilmesinin herhangi bir pratik etkisinden bahsetmek mümkün olmayacaktır¹⁰⁶.

V. HUKUKÎ NİTELİK

Gerek maden hakkını devir sözleşmesi gerek de rödövens sözleşmesi, her şeyden önce, birer özel hukuk sözleşmesidir. Zira her iki sözleşme de taraflarından birisinin idare olması hâlinde idareye karşı tarafın sahip olmadığı ayrıcalıklar ve üstünlükler vermemektedir¹⁰⁷. Bu iki sözleşmenin birer özel hukuk sözleşmesi olması nedeniyle, sözleşmeden kaynaklanan uyuşmazlıkların çözümü için idare hukukunda idarî sözleşmeler için öngörülen kurallar değil; medenî hukuk ve borçlar hukukunda öngörülen kurallar uygulanmalıdır.

Her iki sözleşmenin de kurulabilmesi için, tarafların birbirine uygun ve karşılıklı irade açıklamasında bulunması yeterlidir (BK.m.1). Bu nedenle, hem maden hakkını devir sözleşmesinin hem de rödövens sözleşmesinin birer rızaî sözleşme olduğu ifade edilebilir¹⁰⁸. Rızaî bir sözleşme olan maden hakkını devir sözleşmesi, önceki ruhsat sahibi ile yeni ruhsat sahibi arasında bir borç ilişkisi kurmaktadır. Buna göre, önceki ruhsat sahibi, kendisine ait olan maden hakkını yeni ruhsat sahibine devretme borcu altına girmektedir. Rödövens sözleşmesi ise, ruhsat sahibi ile rödövensçi (rödövens veren) arasında bir borç ilişkisi doğurmaktadır. Taraflar arasında doğan bu borç ilişkisi, ruhsat sahibine maden işletme izninin kullanımını rödövensçiye (rödövens verene) terk etme yükümlülüğü yüklemesine karşın, rödövensçiyi (rödövens

¹⁰⁵ Topaloğlu, Şekil, s. 218.

¹⁰⁶ Faruk Acar, Kira Hukuku Şerhi (TBK m. 299-326), 3. Baskı, İstanbul 2016, s. 324.

¹⁰⁷ Metin Günday, İdare Hukuku, 10. Baskı, Ankara 2011, s. 186-187; A. Şeref Gözübüyük / Turgut Tan, İdare Hukuku, C. 1, Genel Esaslar, 9. Baskı, Ankara 2013, s. 488; İsmet Giritli / Pertev Bilgen / Tayfun Akgüner / Kahraman Berk, İdare Hukuku, 6. Baskı, İstanbul 2013, s. 1213; Ender Ethem Atay, İdare Hukuku, 4. Baskı, Ankara 2014, s. 552; Ramazan Çağlayan, İdare Hukuku Dersleri, 3. Baskı, Ankara 2015, s. 573; Akylmaz / Sezginer / Kaya, s. 477-479; Çevikçelik, s. 73. Kalabalık'a göre, idarenin sahip olduğu ayrıcalıklar ve üstünlüklere örnek olarak, tek yanlı değiştirme, tek yanlı fesih, denetleme, ceza verme, işletmeye el koyma ve işletmeyi satın alma yetkileri gösterilebilir (bkz., Halil Kalabalık, Kısa İdare Hukuku, Konya 2014, s. 189).

¹⁰⁸ von Tuhr, s. 141-142; Tekil, s. 44; Gönensay, s. 23-24; Eren, Genel, s. 238; Esener, s. 20; Ayan, Borçlar, s. 157; İnan / Yücel, s. 158.

vereni) sözleşmede kararlaştırılan rödövens bedelini ruhsat sahibine ödeme borcu altına sokmaktadır¹⁰⁹. Bu nedenle, her iki sözleşmenin de borç doğuran bir sözleşme olduğu söylenebilir.

Borç yüklenenlerin sayısına göre, maden hakkını devir sözleşmesi bakımından bir değerlendirme yapmak gerekirse, sözleşmenin taraflarca belirlenen edimine göre, “*tek tarafa borç yükleyen sözleşme*”¹¹⁰ veya “*tam iki tarafa borç yükleyen sözleşme*”¹¹¹ şeklinde kurulabilmesi mümkündür. Bu nedenle, Borçlar Kanunu’nda tam iki tarafa borç yükleyen sözleşmeler için öngörülen hükümler, maden hakkının bir bedel veya mal karşılığında devredildiği sözleşmelerde niteliğine uygun düştüğü ölçüde uygulama alanı bulacaktır¹¹². Buna karşılık, rödövens sözleşmesi, tam iki tarafa veya eksik iki tarafa borç yükleyen sözleşme şeklinde kurulabilir. Gerçekten, rödövensçiya (rödövens verene) maden hakkının kullanımı bir bedel karşılığında devredilmişse, rödövens sözleşmesinin tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme olduğu; buna karşılık, bedelsiz olarak devredilmişse rödövens sözleşmesinin eksik iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme olduğu ifade edilebilir. Zira, maden hakkının kul-

¹⁰⁹ Amıkhoğlu, s. 73.

¹¹⁰ Merz, s. 35; von Tuhr, s. 139-140; O. Gökhan Antalya, Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, C. 1, 2. Baskı, İstanbul 2013, s. 153; Necip Bilge, Borçlar Hukuku, Özel Borç Münasebetleri, Ankara 1962, s. 15-16; Fikret Eren, Borçlar Hukuku, Özel Hükümler, 3. Baskı, Ankara 2016, s. 15-16; Tekil, s. 43; Gönensay, s. 20, 22; Esener, s. 17-18; Eren, Genel, s. 210; Kocayusufpaşaoğlu / Hatemi / Serozan / Arpacı, s. 98; Oğuzman / Öz, s. 45; Ayan, Borçlar, s. 154; Akıncı, s. 65; İnan / Yücel, s. 155-156; Yıldırım, Abdülkerim, s. 53-55. Aynı anlama gelmek üzere, öğretide “*tek taraflı borç doğuran akitler*” ve “*iki taraflı borç doğuran akitler*” (Bilge, s. 15-16), “*tek taraflı sözleşmeler*” ve “*iki taraflı sözleşmeler (synallagmatique)*” (Tekil, s. 43; Oğuzman / Öz, s. 45; Ayan, Borçlar, s.154), “*tek taraflı akitler*” ve “*iki taraflı akitler*” (Esener, s. 17-18), “*bir taraflı sözleşmeler*” ve “*iki taraflı sözleşmeler*” (Antalya, s. 153), “*karşılıksız akitler*” ve “*karşılıklı akitler*” (İnan / Yücel, s. 155) ifadeleri de kullanılmaktadır. Buna karşılık, Kocayusufpaşaoğlu / Hatemi / Serozan / Arpacı’ya göre, bir taraflı sözleşme kavramını kullanmaktan kaçınmak gerekmektedir (bkz., age., s. 98).

¹¹¹ Merz, s. 35; Bilge, s. 16; Eren, Genel, s. 211; Eren, Özel, s. 16; Kocayusufpaşaoğlu / Hatemi / Serozan / Arpacı, s. 98-99; Esener, s. 18; Akıncı, s. 65; Antalya, s. 153-154; Ayan, Borçlar, s. 154-155; İnan / Yücel, s. 155-156; Yıldırım, Abdülkerim, s. 54-55. Öğretide, aynı anlama gelmek üzere, “*tam olarak iki taraflı borç doğuran akitler*” ve “*eksik iki taraflı borç doğuran akitler*” (Bilge, s. 16), “*tam iki taraflı sözleşmeler*” ve “*eksik iki taraflı sözleşmeler*” (Oğuzman / Öz, s. 45; İnan / Yücel, s. 155; Ayan, Borçlar, s. 155) ifadeleri de kullanılmaktadır.

¹¹² Erekmekci / Süleymanoğlu, s. 138; Amıkhoğlu, s. 72. Dolayısıyla, ödemezlik def’i (BK.m.97), borçlu temerrüdü (BK.m.123-126) ve imkânsızlık (BK.m.36) hükümleri, niteliğine uygun düştüğü ölçüde, rödövens sözleşmeleri için de uygulama alanı bulur. Bkz., İnan / Yücel, s. 156.

lanımının bedelsiz olarak devredilmesi hâlinde, ruhsat sahibi her zaman aslî edim yükümlülüğü altına girmektedir; rödövanşçı (rödövanş veren) sözleşme süresinin bitimi hâlinde ruhsat sahibinin aslî edimi ile karşılıklı ilişki içerisinde olmayan geri verme yükümlülüğü altına girmektedir. Bu nedenle, Borçlar Kanunu'nda tam iki tarafa borç yükleyen sözleşmeler için öngörülen hükümler, maden hakkının kullanımının bir bedel karşılığında devredildiği rödövanş sözleşmelerine niteliğine uygun düştüğü ölçüde uygulanabilecektir¹¹³.

Maden hakkının kendisinin veya kullanımının mutlaka bir bedel karşılığında devredilmesi gerekliliğine ilişkin, maden hukuku mevzuatında bir hüküm bulunmamaktadır. Bu nedenle, taraflar, maden hakkının kendisinin veya kullanımının bir bedel karşılığında veya bedelsiz olarak devredileceği konusunda anlaşabilirler. Bu durumda, gerek maden hakkını devir sözleşmesinin gerek de rödövanş sözleşmesinin “*ivazlı*” veya “*ivazsız*” olarak akdedilebilmesinin mümkün olduğu söylenebilir.

Sözleşmeler, kanunî düzenlemeye kavuşmuş olup olmamalarından hareketle, “*tipik (isimli) sözleşmeler*” ve “*atipik (isimsiz) sözleşmeler*” olmak üzere ikiye ayrılmaktadır¹¹⁴. Bir sözleşmenin kanunî düzenlemeye kavuşmuş sayılabilmesi için, sadece sözleşmenin ismen kanunda belirtilmesi yeterli değildir. Kanunda ismen geçen sözleşmenin tipik bir sözleşme olarak sayılabilmesi için, kanun hükmünün sözleşmenin objektif esaslı unsurları ile asgarî hüküm ve sonuçlarını düzenlemiş olması gereklidir¹¹⁵. Hem maden hakkını devir sözleşmesi hem de rödövanş sözleşmesine ilişkin kanunî düzenlemelere bakılacak olursa, gerek Borçlar Kanunu'nda gerek de Maden Kanunu ve ilgili yönetmeliklerde yer alan hükümler, sözleşmeye tipiklik kazandırmaya yete-

¹¹³ **Erekmekci / Süleymanoğlu**, s. 138; **Amıkloğlu**, s. 72. Dolayısıyla, ödemezlik def'i (BK.m.97), borçlu temerrüdü (BK.m.123-126) ve imkânsızlık (BK.m.36) hükümleri, niteliğine uygun düştüğü ölçüde, rödövanş sözleşmeleri için de uygulama alanı bulur. Bkz., **İnan / Yücel**, s. 156.

¹¹⁴ Heinrich **Honsell**, Schweizerisches Obligationenrecht, Besonderer Teil, 7. Auflage, Bern 2003, s. 14-21; **Merz**, s. 47; **Bilge**, s. 3-11; Fahrettin **Aral** / Hasan **Ayrancı**, Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri, 10. Baskı, Ankara 2014, s. 54; Aydın **Zevkliler** / K. Emre **Gökyayla**, Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri, 15. Baskı, Ankara 2015, s. 11-23; Murat **Aydoğdu** / Nalan **Kahveci**, Türk Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri, 2. Baskı, Ankara 2014, s. 23; **Saymen**, s. 13; **Eren**, Genel, s. 207; **Eren**, Özel, s. 17; **Oğuzman / Öz**, s. 46-48; **Ayan**, Borçlar, s. 158; **Antalya**, s. 150-152; **Akıncı**, s. 64.

¹¹⁵ Mustafa Alper **Gümüş**, Borçlar Hukuku Özel Hükümler, C. 1, 3. Baskı, İstanbul 2013, s. 4; **Eren**, Özel, s. 17; **Aral / Ayrancı**, s. 54; **Zevkliler / Gökyayla**, s. 12; **Uyumaz / Güngör**, s. 156. Kanunda ismen belirtilmiş olmasına rağmen, isimsiz sözleşme sayılan sözleşmeler için bkz., **Aral / Ayrancı**, s. 54.

cek ayrıntıda değildir. Bu nedenle, her iki sözleşmenin kanunî düzenlemeye kavuşmamış atipik (isimsiz) bir sözleşme olduğu söylenebilir.

Önceki ruhsat sahibinin maden işletme hakkını yeni ruhsat sahibine devretmesi karşılığında yeni ruhsat sahibi bir bedel ödeme veya bir şeyin mülkiyetini karşı tarafa geçirme borcu altına girebileceği gibi; hiçbir borç altına girmemesi de mümkündür. Bu unsurlara bakılacak olursa, maden hakkını devir sözleşmesinin taşınır satışı sözleşmesine, mal değişim sözleşmesine veya bağışlama sözleşmesine benzeyebileceğini söylemek mümkündür. Ayrıca, rödövens sözleşmesinde de ruhsat sahibinin maden işletme hakkının kullanımını devretmesi karşılığında rödövensçi (rödövens veren) genellikle rödövens bedelini ödeme borcu altına girerken; bazı hâllerde herhangi bir borç altına girmeyebilir. Bu unsurlara bakılacak olursa, rödövens sözleşmesinin ürün (hasılat) kirasına veya kullanım öduncü (ariyet) sözleşmesine benzediğini söylemek mümkündür. Ancak, Maden Kanunu ve Maden Yönetmeliği, her iki sözleşmenin de taraflarına Borçlar Kanunu'nda öngörülmeleyen bir takım yükümlülükler yüklemiştir. Bu nedenle, gerek maden hakkını devir sözleşmesinin gerek de rödövens sözleşmesinin “*tipik sözleşmeye ikinci derecede başka edim eklenmesi şeklindeki karma sözleşme*”¹¹⁶ olduğunu söylemek de mümkündür¹¹⁷.

VI. UYGULANACAK HÜKÜMLER

Ne Borçlar Kanunu'nda ne de Maden Kanunu'nda özel bir sözleşme olarak düzenlenen maden hakkını devir sözleşmesi ile rödövens sözleşmesi, karma nitelikli atipik (isimsiz) sözleşmelerdendir. Karma sözleşmelere hangi hükümlerin uygulanması gerektiği hakkında ise, öğretide farklı görüşler ileri sürülmüştür. Bu görüşlerden birincisi olan “*saf dışı etme teorisi*”ne göre, bir araya getirilen çeşitli tipler birbirini götürür ve bu sebeple karma sözleşmelere

¹¹⁶ *Karma sözleşmelerin bu çeşidi* hakkında ayrıntılı bilgi için bkz., **Honsell**, s. 17; **Tandoğan**, I/1, s. 73; **Aral / Ayrancı**, s. 60-61; **Zevkliler / Gökyayla**, s. 21; **Gümüş**, s. 8; **Yavuz**, s. 28; **Ayan**, Borçlar, s. 161-162; **Aydoğdu / Kahveci**, s. 40.

¹¹⁷ **Uyumaz / Güngör**, s. 156. Buna karşılık, bazı Yargıtay kararlarında, rödövens sözleşmesinin kendine özgü bir sözleşme olduğu ifade edilmektedir. Ancak, rödövens sözleşmesinin unsurlarının kısmen kanunda öngörülen sözleşme tiplerinde mevcut olması sebebiyle, Yargıtay'ın bu yöndeki kararları yerinde değildir. Söz konusu Yargıtay kararları için Bkz., 6.HD. 17.3.2010, E.2009/13548 K.2010/2942, “... Rödövens sözleşmeleri kendine özgü bir sözleşme tipi olmakla birlikte B.K'nun 270 ve devamı maddelerinde düzenlenen hasılat kirası özellikleri göstermektedir. ...” (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 3.5.2016); aynı yönde bkz., 11.HD. 4.3.2002, E.2001/8457 K.2002/1813, (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 3.5.2016).

Borçlar Kanunu'nun genel hükümlerinin uygulanması gereklidir. “Soğurma (imtisas) teorisi” olarak isimlendirilebilecek olan ikinci görüşe göre, karma sözleşmenin bütünü açısından hangi tipe ait olan unsur daha önemliyse o tipe dair dair hükümler tüm karma sözleşmeye uygulanmalıdır. “Birleştirme teorisi” olarak isimlendirilebilecek olan üçüncü görüşe göre, her edime ait olduğu sözleşme tipine ilişkin hükümler uygulanmalıdır. “Yaratma ve kıyas görüşü” olarak isimlendirilebilecek olan son görüşe göre ise, karma sözleşmeler kanunen düzenlenmemiş olduğu için, bu sözleşmelere kanun hükümleri ancak kıyasen uygulanmalı veya hâkim Medenî Kanun’un 1 inci maddesine istinaden hukuk yaratmalıdır¹¹⁸.

Karma sözleşmelere uygulanacak hukuku belirlemek amacıyla ortaya atılan bu görüşlerden son görüş, Medenî Kanun’un 1 inci maddesinin yapısına daha uygundur¹¹⁹. Bu görüş dikkate alınarak maden hakkını devir sözleşmeleri bakımından bir değerlendirme yapmak gerekirse, öncelikle maden hakkını devir sözleşmelerine kanunda kıyasen uygulanabilecek bir hükmün olup olmadığı tespit edilmeli, kanunda kıyasen uygulanabilecek bir hüküm bulunamazsa hâkim hukuk yaratmalıdır.

Maden hakkını devir sözleşmesine, taraflarca belirlenen edimlerine göre, üç farklı sözleşme hükümlerinin kıyasen uygulanabileceği ileri sürülebilir. Gerçekten, maden hakkının devri karşılığında yeni ruhsat sahibi, bir bedel ödeme borcu altına giriyorsa “satış sözleşmesi”ne ilişkin hükümler; bir şeyin mülkiyetini önceki ruhsat sahibine geçirme borcu altına giriyorsa “mal değişim (trampa) sözleşmesi”ne ilişkin hükümler ve son olarak da herhangi bir borç altına girmiyorsa “bağışlama sözleşmesi”ne ilişkin hükümler somut olayda kıyasen uygulama alanı bulabilir.

Buna karşılık, rödövars sözleşmelerine kıyasen hangi hükümlerin uygulanabileceği hakkında öğreti ve yargı kararlarında, temelde iki görüş ileri sürülmüştür. Bu görüşlerden ilkinde göre¹²⁰, rödövars sözleşmelerine İş Kanu-

¹¹⁸ Honsell, s. 20-21; Cevdet Yavuz, Türk Borçlar Hukuku, Özel Hükümler, 10. Baskı, İstanbul 2014, s. 29-29; Tandoğan, I/1, s. 73-75; Zevkliler / Gökyayla, s. 21; Aral / Ayrancı, s. 63-64; Ayan, Borçlar, s. 162; Antalya, s. 152; Aydoğdu / Kahveci, s. 40.

¹¹⁹ Tandoğan, I/1, s. 75; Yavuz, s. 29. Zevkliler / Gökyayla, Türk hukukunda bu görüşün benimsendiğini ifade etmişlerdir (bkz. age., s. 21). Aynı görüşte, Antalya, s. 152; Aydoğdu / Kahveci, s. 41.

¹²⁰ 21.HD. 26.1.2010, E.2009/12236 K.2010/620, “...Dava, iş kazası sonucu ölen sigortalının hak sahiplerinin maddî ve manevî zararlarının giderilmesi istemine ilişkindir. Taraflar arasındaki Sözleşmenin tetkikinden ruhsat sahibi TTK Gn. Müd. 'ne, rödovansçı şirket tarafından yapılacak yıllık iş programlarını her türlü rapor ve projeleri inceleme, denetleme gerek-

nunda düzenlenen alt işveren sözleşmesine ilişkin hükümler kıyasen uygulanmalıdır. Diğer görüşe göreyse¹²¹, rödövens sözleşmelerine ürün (hasılat) kirasına ilişkin hükümler kıyasen uygulanmalıdır. Ancak, rödövens sözleşmesine alt işveren sözleşmesine ilişkin hükümlerin kıyasen uygulanması yönündeki görüş, iş hukukundan kaynaklanan uyuşmazlıklar bakımından bir değerlendirme yapmaktadır. Buna karşılık, rödövens bedelini ifade temerrüde düşme gibi iş hukukundan kaynaklanmayan uyuşmazlıklar için alt işveren sözleşmesine ilişkin hükümlerin uygulanacağı yönünde bir değerlendirme yapılmamaktadır.

Konu borçlar hukuku yönünden ele alındığında, ürün (hasılat) kirası ve kullanım ödünü sözleşmelerine ilişkin hükümlerin rödövens sözleşmesine kıyasen uygulanabileceği ifade edilebilir. Somut olayda, rödövens sözleşmesi-

li değişiklikleri yapma yetkisinin verildiği, aylık ve yıllık faaliyet raporlarının davacı şirkete gönderileceği, üretilen kömür ve mevcut kömür artıklarının TTK Gn. Müd. 'nün göstereceği kantarda tartılmadan ve sevk fişi düzenlenmeden saha dışına çıkarılmayacağı, rödövensçinin işletme ruhsat sahibinin yapacağı yazılı istek uyarı ve talimatlara riayet edeceği, davacı şirketin sahadaki çalışmaları defter kayıtlarını, üretimi kontrol etmeye ve talimat vermeye yetkili olduğu, kantardan geçen miktar üzerinden rödövens tahakkuk ettirileceğinin kararlaştırıldığı görülmektedir. Bu tespitler karşısında davalılar TTK Gn. Müd. ile K... Mad. San. Tic. Ltd. Şti. arasındaki ilişkinin 4857 sayılı Yasa'nın 2. maddesi gereğince alt işveren-üst işveren ilişkisi olarak değerlendirilmek gerektiği açık ve seçiktir. ...” (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 3.5.2016); 10.HD. 17.10.2014, E.2014/16695 K.2014/19906, “Dava, madende meydana gelen kaza sebebiyle rücuen tazminat istemine ilişkindir. Mahkemece; davalılar arasındaki sözleşmenin yapıldığı tarihten itibaren usulüne uygun olup olmadığı irdelenerek, Maden Kanunu Ek 7. maddesinin somut olayda uygulama yerinin bulunup bulunmadığı değerlendirilerek, taraflar arasındaki hukuki ilişkinin niteliği, bir başka ifade ile, asıl işveren-taşeron ilişkisi olup olmadığı saptanarak hasıl olacak sonuca göre karar verilmelidir. Tüm bu hususlar göz ardı edilerek karar verilmesi doğru olmamıştır. ...” (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 3.5.2016). Buna karşılık, uyuşmazlığın iş hukukundan kaynaklanmadığı davalarda Yargıtay hiçbir tartışmaya girmeden rödövens sözleşmesine ürün (hasılat) kirasına ilişkin hükümlerin kıyasen uygulanacağına hükmetmiştir. Bkz., 14.HD. 28.6.2010, E.2010/6528 K.2010/7372, “... Dava, ödenmeyen rödövens bedeli alacağının tahsili istemine ilişkindir. Hasılat kirasında adi kirada olduğu gibi kiralananın teslimi kiralayanın borcunu sona erdirmez. ... Davacı kamulaştırma yapmadan sahaya ruhsat aldığından ve sahanın işletilememesi sebebiyle oluşan su birikintisinden sorumlu olduğundan kiralananı sözleşmedeki amaca uygun olarak kullanmaya ve işletmeye elverişli biçimde bulundurma borcunu yerine getirmemiştir. Kira alacağının (rödövens bedelinin) tahsiline dair davanın reddi açıklanan sebeple doğrudur. ...” (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 3.5.2016); 6.HD. 21.10.2013, E.2013/1827 K.2013/13962, “...Dava, rödövens bedelinin tahsili için icra takibine yapılan itirazın iptaline ilişkindir. Rödövens sözleşmeleri, hasılat kira sözleşmelerinin bir türü olup, bütün kira ilişkilerinde olduğu gibi kural olarak hasılat kirasında da sözleşmeyle kararlaştırılan rödövens bedelinin ödendiğini ispat yükü davalı rödövensçiye düşer. ...” (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 3.5.2016).

¹²¹ Osman Güven **Çankaya**, Rödövens Alt İşverenlik Sözleşmesi Midir?, Kamu-İş, C. 13, S. 3, 2014, s. 19; **Özdamar**, Maden Hakkının Devri, s. 126; **Uyumaz / Güngör**, s. 164.

le maden hakkının kullanımı bir bedel kararlaştırılarak devredilmişse “ürün (hasılat) kirası sözleşmesi”ne ilişkin hükümler¹²² kıyasen uygulanmalıyken;

¹²² **Topaloğlu**, Şekil, s. 208; **Özdamar**, Maden Hakkının Devri, s. 126; **Uyumaz / Güngör**, s. 164; **Çankaya**, s. 19; **Öztürk**, s. 71; **Erekmekeci / Süleymanoğlu**, s. 137, 144; **Kocaman / Kayar / Kocaman**, s. 229; **Amıkhoğlu**, s. 19, 34. Gerçekten, bazı Yargıtay kararlarında rödövens sözleşmesinin ürün (hasılat) kirası sözleşmesinin bir türü olduğu kabul edilmiştir. Bu kararlar için bkz., HGK. 23.10.2013, E.2013/14-215 K.2013/1487, “...*Taraflar arasında varlığı çekişmesiz olan 15.03.2005 tarihli sözleşme, hasılat kira sözleşmelerinin bir türü olan rödövens sözleşmesidir. ...*” (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 3.5.2016); aynı yönde bkz., 14.HD. 20.2.2007, E.2007/111 K.2007/1552, (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 3.5.2016); 14.HD. 21.10.2008, E.2008/7969 K.2008/12073, (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 3.5.2016); 14.HD. 28.6.2010, E.2010/6528 K.2010/7372, (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 3.5.2016); 14.HD. 25.1.2012, E.2011/12203 K.2012/824, (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 3.5.2016); 14.HD. 6.3.2012, E.2011/14687 K.2012/3238, (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 3.5.2016); 6.HD. 18.11.2014, E.2014/2409 K.2014/12562, (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 3.5.2016); 6.HD. 24.6.2015, E.2015/1298 K.2015/6363, (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 3.5.2016). Buna karşılık, bazı Yargıtay kararlarında, rödövens sözleşmesine ilişkin özel bir düzenleme olmadığı için ürün (hasılat) kirası sözleşmesine ilişkin hükümlerin somut olaya uygulanacağı belirtilmiştir. Bu kararlar için bkz., 10.HD. 17.10.2014, E.2014/16695 K.2014/19906, “...*Rödövens sözleşmesine Maden Kanununda özel bir düzenleme olmadığı için Borçlar Kanununun 270 ve devamı maddelerinde düzenlenen “hasılat kirasına” ait hükümler uygulanır. ...*” (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 3.5.2016); aynı yönde bkz., 10.HD. 25.11.2013, E.2013/3807 K.2013/22156, (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 3.5.2016); 10.HD. 26.5.2014, E.2013/18757 K.2014/12683, (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 3.5.2016); 10.HD. 17.10.2014, E.2014/16695 K.2014/16906, (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 3.5.2016); HGK. 11.10.2006, E.2006/11-617 K.2006/642, (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 3.5.2016). Zira, ürün (hasılat) kirası sözleşmesinin konusunu ürün veya yarar getiren taşınır veya taşınmaz mal, ticarî işletme veya hak oluşturabilir (Bkz., Theo **Guhl** / **Alfred Koller** / **Jean Nicolas Druey**, Das Schweizerische Obligationenrecht, Achte Auflage, Zürich 1991 (Guhl / Merz / Koller), s. 375; **Harm Peter Westermann** / **Paul Jendrek**, Erman Bürgerliches Gesetzbuch, Band I, 11. Auflage, Köln 2004, s. 1833, 2024; **Honsell**, s. 221, 222; **Halük Burcuoğlu**, Uygulama ve Öğretiden Örneklerle Özel Hukukta (Aile – Kira – Borçlar Hukukunun Diğer Bazı Bölümleri), I Quo Vadis (Nereye), II Nihayet, İstanbul 2016, s. 56; **Azra Arkan Serim**, Hasılat Kirasında Tarafların Hak ve Borçları, İstanbul 2010, s. 3-5; **Zeynep Arslan**, Ürün Kirası Sözleşmesinin Sona Ermesi ve Kiralananın İadesi, Ankara 2016, s. 31; **Erol Cansel**, Türk Hukukunda Hasılat Kirası, Ankara 1953, s. 4; **Halük Tandoğan**, Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri, C. I/2, Kira ve Ödünç Verme (Âriyet, Karz) Sözleşmeleri, 4. Baskı, İstanbul 2008, s. 3; **Bilge**, s. 123; **Zevkiler / Gökyayla**, s. 200; **Eren**, Özel, s. 431-432; **Yavuz**, s. 705. HGK. 23.10.2013, E.2013/14-215 K.2013/1487, “...*hâsılat kirasında kiralayan hâsılat getiren bir malı ya da hakkı, kiracının bu malın semeresinden yararlanmasını da içerecek şekilde kiralamaktadır. Hâsılat kirasının konusunu hâsılat getiren bir taşınır veya taşınmaz yahut bir ticarî işletme veya hak oluşturabilir. ...*” (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 3.5.2016); aynı yönde bkz., 14.HD. 23.10.2009, E.2009/8474 K.2010/11535, (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, www.kazanci.com, Erişim Tarihi: 3.5.2016)). Öğretilen, ürün (hasılat) kirasına konu olabilecek haklara örnek olarak, ihtira hakkının işle-

bedelsiz devredilmişse “*kullanım öduncü sözleşmesi*”ne ilişkin hükümler¹²³ kıyasen uygulama alanı bulmalıdır¹²⁴. Buna karşılık, alt yükleniciliğe ilişkin hükümlerin rödövens sözleşmesine kıyasen uygulanması mümkün değildir.

VII. SONUÇ

Maden hakkını devir sözleşmesi ile rödövens sözleşmesi, birbirinden tamamen farklı iki sözleşmedir. Ancak, uygulamada, maden ruhsatının devri amacıyla rödövens sözleşmelerinin kullanıldığını görmek de mümkündür. Bu gibi durumlarda, eğer rödövens sözleşmesi, maden hakkını devir sözleşmesi için aranan geçerlilik şekline uygun olarak yapılmışsa, maden siciline yapılacak tescil için hukukî sebep olabilir. Buna karşılık, maden hakkını devir sözleşmesinin şekline uygun olarak yapılmayan veya içerisinde ruhsatın rödövensçiye (rödövens verene) devredilebileceği yönünde hüküm bulunmayan rödövens sözleşmeleri maden hakkının maden siciline tescili için hukukî sebep teşkil etmez.

Bu konuda ikili bir ayırım yapmak gerektiği ileri sürülmektedir. Uygulamada görülen bazı rödövens sözleşmelerinde, maden ruhsatını devir alan kişinin ruhsatı sahiplenme kastı bulunmamaktadır. Bu tür sözleşmelere “*devirli rödövens sözleşmesi*” denilmektedir. Yargıtay, devirli rödövens sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıkları çözmek için, ürün (hasılat) kirası sözleşmesi hükümlerini kıyasen uygulamaktadır. Uygulamada görülen diğer rödövens

tilmesinin devri, fikir ve sanat eserleri işletme hakkının devri, deniz, göl, kara hayvanlarının avlanması hakkının devri, bir maden imtiyazının devri, kamuya ait sudan faydalanma imtiyazının devri gösterilebilir (Bkz., **Tandoğan**, I/2, s. 5-6; **Zevkliler / Gökyayla**, s. 202; **Yavuz**, s. 706; **Arkan Serim**, s. 7). Hâl böyle olunca, ruhsat sahibinin sahip olduğu maden ve işletme haklarının da ürün (hasılat) kirasına konu olabileceğini söylemek mümkündür. Gerçekten, pozitif hukuk açısından bu görüş oldukça yerindedir. Ancak, ideal hukuk bakımından bir değerlendirme yapmak gerekirse, uygulamada sıklıkla görülen rödövens sözleşmelerine ürün (hasılat) kirasına ilişkin hükümlerin uygulanması yeterli görülmemelidir. Bu nedenle, rödövens sözleşmeleri kanunen düzenlenerek tipik (isimli) bir sözleşme statüsüne sokulmalı ve rödövens sözleşmesinden kaynaklanabilecek uyuşmazlıkların çözümüne dair özel hükümler sevk edilmelidir.

¹²³ Kullanım öduncü sözleşmesinin unsurları hakkında ayrıntılı bilgi için bkz., **Tandoğan**, I/2, s. 288-291; **Yavuz**, s. 723-725; **Zevkliler / Gökyayla**, s. 394-396; **Aral / Ayrancı**, s. 312-313; **Aydoğdu / Kahveci**, s. 702-704.

¹²⁴ Buna ek olarak, **Çanga / Çanga**, rödövensçinin (rödövens verenin) rödövens sözleşmesine dayanarak maden üretimi yapmasını kira akdine dayalı vekâlet ilişkisi olarak nitelendirmektedir. Yazarlara göre, rödövensçi (rödövens veren) hak sahibine vekâleten üretim yapar. Ancak, vekâlet kurumundan farklı olarak, haklı neden olmadıkça vekâletten azil olanağı düşünülemez (bkz., age., s. 197).

sözleşmelerinde ise, maden ruhsatını devralan kişinin ruhsatı sahiplenme kastı bulunmaktadır. Bu tür rödövans sözleşmeleri, bir tür satış sözleşmesi olarak nitelendirilebilir.

Uygulamada maden ruhsatının devri amacıyla yapılan sözleşmelerin teorik olarak rödövans sözleşmesi olarak isimlendirilmesi yerinde değildir. Teorik açıdan bu tür sözleşmeler maden hakkını devir sözleşmesi olarak isimlendirilmelidir. Zira rödövans sözleşmeleri ile maden hakkını devir sözleşmeleri arasında şekil, taraflar, uygulanacak hükümler bakımından farklılıklar bulunmaktadır.

Maden hakkını devir sözleşmesi ile rödövans sözleşmesi arasındaki ilk fark, kendisini borcun tam ve gereği gibi ifası sonucunda sözleşmenin karşı tarafının kazandığı hakta göstermektedir. Öncelikle ifade edilmelidir ki, her iki sözleşmeyle de ruhsat sahibiyle sözleşme yapan karşı taraf bir alacak hakkı kazanmaktadır. İki sözleşme arasındaki fark, kendisini sözleşmeden doğan alacak hakkının muhtevasında göstermektedir. Gerçekten, maden hakkını devir sözleşmesinde sözleşmenin karşı tarafı, maden ruhsatının maden sicilinde adına tescil edilmesini talep etme hakkı elde etmektedir. Maden ruhsatının adına tescili ile birlikte, bu kişi herkese karşı ileri sürebileceği kendisine özgü ayn  bir hak elde etmektedir. Buna karşılık, r d vansı ancak maden sahasının kendisine teslim edilmesini ve rödövans süresi boyunca kullanıma uygun hâlde bulundurulmasını talep etme hakkı etmektedir. Diğer bir deyişle, r d vansı maden ruhsatının adına tescilini talep edemez. O, ancak sözleşmeden doğan kişisel hakkının maden siciline şerh edilmesini isteyebilir.

Bu iki sözleşme arasındaki ikinci fark, sözleşmenin şekli konusundadır. Maden Yönetmeliği'nin "*Genel Hükümler*" başlıklı birinci kısmının on üçüncü bölümünde devir, miras yolu ile intikal ve terk işleri düzenlenmiştir. Bu bölümde yer alan ve "*Devir*" başlıklı 82 inci maddenin birinci fıkrasına göre, "*Maden ruhsatları ve sertifikaları talep halinde, hukuki bir sakınca bulunmadığı takdirde, Kanunun 6 ncı maddesindeki maden haklarını kullanma ile ilgili şartları taşıyan gerçek veya tüzel kişilere Genel Müdürlükçe devredilebilir. Devir Bakanlık onayı ile gerçekleşir. Buluculuk hakkı sahibi, bu hakkını ruhsat ile birlikte devredebilir*". Hükümden anlaşılacağı üzere, maden ruhsatı devirlerinin MİGEM'de yetkili memur huzurunda yapılması gerekmektedir. Diğer bir ifadeyle, maden ruhsatının devrine ilişkin sözleşmeler resmî şekil şartına tâbi tutulmuştur. Buna karşılık, rödövans sözleşmeleri, kural olarak, herhangi bir şekle tâbi değildir.

Maden hakkını devir sözleşmesinin tarafları, önceki ruhsat sahibi ile yeni ruhsat sahibidir. Buna karşılık, rödövens sözleşmesinin tarafları, ruhsat sahibi ile rödövensçidir (rödövens verendir).

İki sözleşme arasındaki son fark ise, uygulanacak hükümlerle ilgilidir. Maden hakkını devir sözleşmesine, bir şeyin mülkiyetini devir amacı güden sözleşmelere (satış, trampa ve bağışlama sözleşmeleri) ilişkin hükümler niteliğine uygun düştüğü ölçüde kıyasen uygulanabilir. Buna karşılık, rödövens sözleşmelerine ürün (hasılat) kirası ve kullanım ödöncü sözleşmesine ilişkin hükümler kıyasen uygulanmalıdır.

KAYNAKÇA¹²⁵

- ACAR**, Faruk: Kira Hukuku Şerhi (TBK m. 299-326), 3. Baskı, İstanbul 2016.
- ADAMS**, Randall R.: The Implied-in-Law Covenant to Develop and Mine in Hard Mineral Leases: Archer V. Mountain Fuel Supply CO., Idaho Law Review, C. 19, S. 3, 1983, s. 633-654.
- AKINCI**, Şahin: Borçlar Hukuku Bilgisi, Genel Hükümler, 9. Baskı, Konya 2016.
- AKINTÜRK**, Turgut: Eşya Hukuku, İstanbul 2009.
- AKKURT**, Sinan Sami / **UYUMAZ**, Alper: Registers in Turkish Civil Law and the Functions of Them, IISES, Prague 2015, p. 21-36.
- AKYILMAZ**, Bahtiyar / **SEZGİNER**, Sezginer / **KAYA**, Cemil: Türk İdare Hukuku, 5. Baskı, Ankara 2014.
- AMIKLIOĞLU**, Hüseyin: Rödövens Sözleşmesi, Ankara 2016.
- ANTALYA**, O. Gökhan: Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, C. 1, 2. Baskı, İstanbul 2013.
- ARAL**, Fahrettin / **AYRANCI**, Hasan: Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri, 10. Baskı, Ankara 2014.
- ARKAN SERİM**, Azra: Hasılat Kirasında Tarafların Hak ve Borçları, İstanbul 2010.
- ARSEBÜK**, Esat: Borçlar Hukuku, C. 1, 2. Baskı, İstanbul 1943.
- ARSLAN**, Zeynep: Ürün Kirası Sözleşmesinin Sona Ermesi ve Kiralananın İadesi, Ankara 2016.

¹²⁵ Aynı yazarın birden fazla eserine atıfları ayırmak için kullanılan kısaltmalar, ilgili eserin sonunda parantez içinde verilmiştir.

- ATAAY**, Aytekin: Borçlar Hukukunun Genel Teorisi, C.1, 4. Baskı, İstanbul 1986.
- ATAY**, Ender Ethem: İdare Hukuku, 4. Baskı, Ankara 2014.
- AYAN**, Mehmet: Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, 11. Baskı, Ankara 2016 (Ayan, Borçlar).
- AYAN**, Mehmet: Eşya Hukuku, C. I, Zilyetlik ve Tapu Sicili, 13. Baskı, Ankara 2016 (Ayan, I).
- AYBAY**, Aydın / **HATEMİ**, Hüseyin: Eşya Hukuku, 4. Baskı, İstanbul 2014.
- AYBAY**, Aydın: Borçlar Hukuku Dersleri, Genel Bölüm, İstanbul 1975.
- AYDOĞDU**, Murat / **KAHVECİ**, Nalan: Türk Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri, 2. Baskı, Ankara 2014.
- AYHAN**, Rıza / **ÖZDAMAR**, Mehmet / **ÇAĞLAR**, Hayrettin: Ticari İşletme Hukuku, Genel Esaslar, 9. Baskı, Ankara 2016.
- BAYCIK**, Gaye: Rödövens Sözleşmelerinin Hukuki Niteliği ve Tarafların İş Sağlığı ve Güvenliği Yükümlülükleri, Prof. Dr. Sarper Süzek'e Armağan, C. 2, İstanbul 2011, s. 1895-1956.
- BİLGE**, Necip: Borçlar Hukuku, Özel Borç Münasebetleri, Ankara 1962.
- BOZER**, Ali / **GÖLE**, Celal: Ticari İşletme Hukuku, 3. Baskı, Ankara 2015.
- BURCUOĞLU**, Halük: Uygulama ve Öğretiden Örneklerle Özel Hukukta (Aile – Kira – Borçlar Hukukunun Diğer Bazı Bölümleri), I Quo Vadis (Nereye), II Nihayet, İstanbul 2016.
- CANSEL**, Erol: Türk Hukukunda Hasılat Kirası, Ankara 1953.
- CARR**, William F. / **OWEN**, Paul R.: Clear as Crude: Defending Oil and Gas Royalty Litigation, Natural Resources Journal, C. 37, S. 3, 1997, s. 695-706.
- ÇAĞLAYAN**, Ramazan: İdare Hukuku Dersleri, 3. Baskı, Ankara 2015.
- ÇANGA**, Halit Erol / **ÇANGA**, Bora: Maden Kanunu (Danıştay Kararları ile Açıklamalı), İstanbul 1996.
- ÇANKAYA**, Osman Güven: Rödövens Alt İşverenlik Sözleşmesi Midir?, Kamu-İş, C. 13, S. 3, 2014, s. 1-21.
- ÇEVİKÇELİK**, Muradiye: Türk İdare Hukukunda Maden İşletme ve Rödövens Sözleşmeleri, Ankara 2017.

- ERDOĞAN**, Kemal: Rödövans Sözleşmesi, Ankara 2017.
- EREKMEKÇİ**, Müge / **SÜLEYMANOĞLU**, Gizem: Rödövans Sözleşmesi, İstanbul Barosu Dergisi, C. 90, S. 1, 2016, s. 133-144.
- EREN**, Fikret / **BAŞPINAR**, Veysel: Toprak Hukuku, 4. Baskı, Ankara 2014.
- EREN**, Fikret: Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, 21. Baskı, Ankara 2017 (Eren, Genel).
- EREN**, Fikret: Borçlar Hukuku, Özel Hükümler, 3. Baskı, Ankara 2016 (Eren, Özel).
- ERMAN**, Hasan: Eşya Hukuku Dersleri, 5. Baskı, İstanbul 2014.
- ERTAŞ**, Şeref: Eşya Hukuku, 12. Baskı, İzmir 2015.
- ESENER**, Turhan / **GÜVEN**, Kudret: Eşya Hukuku, 7. Baskı, Ankara 2017.
- ESENER**, Turhan: Borçlar Hukuku, C. 1, Akitlerin Kuruluşu ve Geçerliliği (BK.m.1-40), Ankara 1969.
- FINDIKGİL**, Yavuz: Maden Hukuku, İstanbul 1966.
- GİRİTLİ**, İsmet / **BİLGİN**, Pertev / **AKGÜNER**, Tayfun / **BERK**, Kahraman: İdare Hukuku, 6. Baskı, İstanbul 2013.
- GÖĞER**, Erdoğan: Maden Hukuku, Ankara 1979 (Göğër, Maden).
- GÖĞER**, Erdoğan: Petrol Hukuku, Ankara 1967 (Göğër, Petrol).
- GÖNENSAY**, A. Samim: Borçlar Hukuku, C. I, İstanbul 1948.
- GÖZÜBÜYÜK**, A. Şeref / **TAN**, Turgut: İdare Hukuku, C. 1, Genel Esaslar, 9. Baskı, Ankara 2013.
- GUHL**, Theo / **KOLLER**, Alfred / **DRUEY**, Jean Nicolas: Das Schweizerische Obligationenrecht, Achte Auflage, Zürich 1991.
- GÜLAN**, Aydın: Maden İdare Hukukumuzun Ana İlkeleri ve Temel Müesseseleri, İstanbul 2008.
- GÜMÜŞ**, Mustafa Alper: Borçlar Hukuku Özel Hükümler, C. 1, 3. Baskı, İstanbul 2013.
- GÜNAY**, Ömer: Maden Hukuku (Kavramlar- İlkeler- Tanımlar), Ankara 2016.
- GÜNDAY**, Metin: İdare Hukuku, 10. Baskı, Ankara 2011.
- HATEMİ**, Hüseyin / **GÖKYAYLA**, Emre: Borçlar Hukuku, Genel Bölüm, 2.

Baskı, İstanbul 2012.

HONSELL, Heinrich: Schweizerisches Obligationenrecht, Bosonderer Teil, 7. Auflage, Bern 2003.

İNAN, Ali Naim / **YÜCEL**, Özge: Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, 4. Baskı, Ankara 2014.

İNAN, Atilla: İhale Hukuku Ders Notları, 2. Baskı, Ankara 2014.

KALABALIK, Halil: Kısa İdare Hukuku, Konya 2014.

KOCAMAN, R. / **KAYAR**, B. / **KOCAMAN**, B.: Rödövans Sözleşmelerine Maden Hukuku Açısından Bakış, Maden Hukuku Bildiriler Kitabı, Ankara 2016, s. 223-238.

KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Necip / **HATEMİ**, Hüseyin / **SEROZAN**, Rona / **ARPACI**, Abdülkadir: Borçlar Hukuku, Genel Bölüm, C. 1, 6. Baskı, İstanbul 2014.

KUŞÇU, Mustafa: Maden Hukuku ve Uygulamaları, Isparta 2007.

MERZ, Hans: Vertrag und Vertragschluss, 2. Auflage, Freiburg 1992.

MOULTON, Fred: Problems and Pitfalls Arising from Mineral and Royalty Conveyances, American Bar Association, Section of Mineral and Natural Resources Law Proceedings, C. 1956, s. 258-268.

NOMER, Halûk N.: Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, 14. Baskı, İstanbul 2015.

NOMER, Haluk Nami / **ERGÜNE**, Mehmet Serkan: Eşya Hukuku, Zilyetlik ve Tapu Sicili, 5. Baskı, İstanbul 2017.

OĞUZMAN, M. Kemal / **BARLAS**, Nami: Medenî Hukuk, 21. Baskı, İstanbul 2015.

OĞUZMAN, M. Kemal / **ÖZ**, M. Turgut: Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, C. 1, 16. Baskı, İstanbul 2018.

OĞUZMAN, M. Kemal / **SELİÇİ**, Özer / **OKTAY ÖZDEMİR**, Saibe: Eşya Hukuku, 20. Baskı, İstanbul 2017.

OSER, H. / **SCHÖNENBERGER**, W.: Borçlar Hukuku, Birinci Kısım, (Çev. Recai Seçkin), Ankara 1947.

ÖZDAMAR, Demet: Maden Hakkı ve Maden İrtifakı, Prof. Dr. Mahmut Tevfik Birsel'e Armağan, İzmir 2001, s. 319-334 (Özdamar, Maden İrtifakı).

- ÖZDAMAR**, Demet: Maden Hakkının Verilmesi ve Bu Hakkın Devri, Prof. Dr. Turhan Tûfan Yüce'ye Armağan, İzmir 2001, s. 119-148 (Özdamar, Maden Hakkının Devri).
- ÖZTOPRAK**, Sezin: (6592 sayılı Kanun ile Yapılan Değişikliklerle) Kömür Ocaklarının Özel Hukuk Kişileri Tarafından İşletilmesi, Ankara 2015.
- ÖZTÜRK**, Gülay: Teoride ve Uygulamada Hasılat Kirası, Ankara 2010.
- RAE**, C. A.: Royalty Clauses in Oil and Gas Leases, Alberta Law Review, C. 4, S. 2, 1965-1966, s. 323-357.
- SAYMEN**, Ferit H.: Borçlar Hukuku Dersleri, C. I, Umumî Hükümler, İstanbul 1950.
- SERT**, M. / **ŞAHVERDİOĞLU**, İ.: Maden Kanununda Yapılan Son Değişikliklerin Sektöre Muhtemel Olumlu ve Olumsuz Etkilerinin İrdelenmesi, Maden Hukuku Bildiriler Kitabı, Ankara 2016, s. 175-203.
- SİRMEN**, A. Lâle: Eşya Hukuku, 5. Baskı, Ankara 2017.
- ŞENER**, Oruç Hami: Ticari İşletme Hukuku, Ankara 2016.
- TANDOĞAN**, Halûk: Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri, C. I/1, Kendisine Özgü Yapısı Olan ve Karma Sözleşmeler, Satış ve Çeşitleri, Trampa, Bağışlama, 6. Baskı, İstanbul 2008 (Tandoğan, I/1).
- TANDOĞAN**, Halûk: Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri, C. I/2, Kira ve Ödünç Verme (Âriyet, Karz) Sözleşmeleri, 4. Baskı, İstanbul 2008 (Tandoğan, I/2).
- TEKİL**, Fahiman: Borçlar Hukuku, İstanbul 1981.
- TELLİ**, Serap: İdare Hukuku ve Uluslararası Hukuk Açısından Madenler, Ankara 1989.
- TOKAT**, Hüseyin: Arsa Payı Karşılığı İnşaat Sözleşmesinde Tescile Zorlama Davasının Açılabilceği Çeşitli İhtimaller, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 24, S. 1, 2016, s. 181-245.
- TOKAT**, Hüseyin: Gaipliğin Aile Hukuku Yönünden Sonuçları, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.25, S. 2, 2017, s. 523-575.
- TOKAT**, Hüseyin: Türk Hukukunda Gaiplik, Ankara 2018.
- TOPALOĞLU**, Mustafa: Maden Hukuku (5995 Sayılı Kanun'la Değişik Maden Kanunu ve İlgili Mevzuat), Adana 2011 (Topaloğlu, Maden Hukuku).

- TOPALOĞLU**, Mustafa: Rödövens Sözleşmelerinin Şekli ve Tescili, Maden Hukuku Bildiriler Kitabı, Ankara 2016, s. 205-221 (Topaloğlu, Şekil).
- TUĞ**, Adnan: Türk Özel Hukukunda Şekil, 2. Baskı, Konya 1994.
- TURHAN**, Melih: Türkiye’de Maden Hukukunun Tarihi Gelişimi ve Bazı Ülkelerle Mukayesesi, Maden Hukuku Bildiriler Kitabı, Ankara 2016, s. 17-39.
- TÜRKİYE KÖMÜR İŞLETMELERİ KURUMU GENEL MÜDÜRLÜĞÜ**: Rödövens Uygulama Yönergesi 2007.
- UÇKAN**, Özkan: Türk Hukukunda Madencilğe İlişkin Haklar ve Bunların Ticaret Şirketlerine Sermaye Olarak Getirilmesi, Eskişehir 1983.
- UYUMAZ**, Alper / **GÜNGÖR**, Fatma: Rödovans Sözleşmesi, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 19, S. 4, 2015, s. 145-185.
- ÜLGEN**, Hüseyin / **HELVACI**, Mehmet / **KENDİGELEN**, Abuzer / **KAYA**, Arslan / **NOMER ERTAN**, N. Füsun: Ticari İşletme Hukuku, 5. Baskı, İstanbul 2015.
- ÜNAL**, Mehmet / **BAŞPINAR**, Veysel: Şekli Eşya Hukuku, 8. Baskı, Ankara 2016.
- von TUHR**, Andreas: Borçlar Hukukunun Umumi Kısmı, C. 1-2 (Çev. Cevat Edege), Ankara 1983.
- WESTERMANN**, Harm Peter / **JENDREK**, Paul: Erman Bürgerliches Gesetzbuch, Band I, 11. Auflage, Köln 2004.
- YAVUZ**, Cevdet: Türk Borçlar Hukuku, Özel Hükümler, 10. Baskı, İstanbul 2014 (Yavuz, Özel).
- YILDIRIM**, Abdulkerim: Türk Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, 3. Baskı, Ankara 2015.
- ZEVLİLER**, Aydın / **GÖKYAYLA**, K. Emre: Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri, 15. Baskı, Ankara 2015.

